

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Δεύτερη έκδοση

Πρακτικός οδηγός σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Δεύτερη έκδοση

Μάιος 2025

Στις 19 Ιανουαρίου 2022 η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αντικαταστάθηκε από τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA). Κάθε αναφορά στην EASO, καθώς και στα προϊόντα και στα όργανα της EASO, θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως αναφορά στον EUAA.

Ημερομηνία σύνταξης: Μάρτιος 2025

Δεύτερη έκδοση

Ούτε ο Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA) ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματος του EUAA ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2026

Print	ISBN 978-92-9410-608-7	doi:10.2847/2278410	BZ-01-25-011-EL-C
PDF	ISBN 978-92-9410-607-0	doi:10.2847/9690752	BZ-01-25-011-EL-N

© Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (EUAA), 2026

Εικόνα εξωφύλλου HISTOCK, © Adobe Stock, 2025.

Η αναπαραγωγή επιτρέπεται εφόσον αναφέρεται η πηγή. Για κάθε χρήση ή αναπαραγωγή στοιχείων τα οποία δεν ανήκουν στον EUAA, ενδέχεται να απαιτείται άδεια απευθείας από τους κατόχους των σχετικών δικαιωμάτων.

Σχετικά με τον οδηγό

Γιατί δημιουργήθηκε ο παρών οδηγός; Αποστολή του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο (ΕΥΑΑ) είναι να διευκολύνει και να υποστηρίζει τις δραστηριότητες των κρατών μελών της ΕΕ και των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν [χώρες ΕΕ+ ⁽¹⁾] για την εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΚΕΣΑ). Σύμφωνα με τον γενικό του στόχο να προωθεί την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή του ΚΕΣΑ και να διευκολύνει τη σύγκλιση, ο ΕΥΑΑ αναπτύσσει κοινά επιχειρησιακά πρότυπα και δείκτες, κατευθυντήριες γραμμές και πρακτικά εργαλεία.

Πώς εκπονήθηκε ο παρών οδηγός; Η πρώτη έκδοση του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης δημοσιεύθηκε το 2020. Εκπονήθηκε από εμπειρογνώμονες από όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), με την πολύτιμη συνεισφορά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE) ⁽²⁾. Ο ΕΥΑΑ (παλαιότερα EASO) διευκόλυνε και συντόνισε την εκπόνηση του οδηγού. Πριν από την οριστικοποίηση του οδηγού, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση με όλες τις χώρες της ΕΕ+ μέσω του δικτύου διαδικασιών ασύλου του ΕΥΑΑ. Ο οδηγός εγκρίθηκε από το διοικητικό συμβούλιο του ΕΥΑΑ τον Μάιο του 2025.

Η δεύτερη έκδοση ενσωματώνει τις σχετικές διατάξεις των μεταρρυθμισμένων νομοθετικών πράξεων του νέου συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο ⁽³⁾ και περιλαμβάνει τη νέα νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ).

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τα μέλη της ομάδας εργασίας που συνέταξε το σχέδιο της δεύτερης έκδοσης του παρόντος οδηγού: Yvonne Bengtsson, Mi Christiansen, Stephen Hand, Laura Jesaulkova, Elsabe Johanna Klingbeil, Pawel Stefanek και Josine Sunter.

Σε ποιον απευθύνεται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός απευθύνεται πρωτίστως στους χειριστές υποθέσεων ασύλου, στους υπαλλήλους που διενεργούν συνεντεύξεις και στους υπευθύνους λήψης αποφάσεων, καθώς και στους φορείς χάραξης πολιτικής στις εθνικές αποφαινόμενες αρχές. Επιπλέον, το παρόν εργαλείο είναι χρήσιμο για τους υπαλλήλους που είναι αρμόδιοι για θέματα ποιότητας, τους νομικούς συμβούλους, καθώς και για κάθε άλλο πρόσωπο που εργάζεται ή εμπλέκεται στον τομέα της διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο της ΕΕ.

⁽¹⁾ Τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, μαζί με την Ελβετία, την Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και τη Νορβηγία.

⁽²⁾ Επισημαίνεται ότι ο τελικός οδηγός δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τις θέσεις της UNHCR και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους.

⁽³⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Γενική Διεύθυνση Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων, «Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο», δικτυακός τόπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, 21 Μαΐου 2024, προσπελάστηκε στις 23 Ιανουαρίου 2025, https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en.

Πώς πρέπει να χρησιμοποιείται ο παρών οδηγός; Ο παρών οδηγός περιλαμβάνει τρία κύρια μέρη: 1) τη νομική βάση, 2) τη νομική ανάλυση, η οποία αποτελεί την ουσία του οδηγού, και 3) τη συγκεκριμένη εφαρμογή της νομικής ανάλυσης σε ορισμένες συχνά ανακύπτουσες περιπτώσεις. Το τελευταίο τμήμα του οδηγού περιέχει πρακτική επισκόπηση των κύριων σημείων που αξίζει να συγκρατήσουν οι αναγνώστες, σύνοψη των σημαντικότερων αποφάσεων του ΔΕΕ στον τομέα αυτό και νομικά κείμενα αναφοράς.

Υπογραμμίζεται ότι το παρόν έγγραφο δεν παρέχει ειδική ανά χώρα καθοδήγηση. Για καθοδήγηση αυτού του είδους, όσον αφορά τη δυνατότητα εφαρμογής του λόγου δίωξης που βασίζεται στην «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» στο πλαίσιο ορισμένων χωρών καταγωγής, βλ. τους οδηγούς χωρών της EUAA: <https://euaa.europa.eu/asylum-knowledge/country-guidance>.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με την εθνική νομοθεσία και πρακτική; Πρόκειται για ένα ήπιο εργαλείο σύγκλισης. Ο οδηγός δεν είναι νομικά δεσμευτικός και αντικατοπτρίζει τα από κοινού συμφωνηθέντα πρότυπα.

Πώς συνδέεται ο παρών οδηγός με άλλα εργαλεία του EUAA; Ο παρών πρακτικός οδηγός θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με άλλους διαθέσιμους πρακτικούς οδηγούς και εργαλεία. Όλα τα πρακτικά εργαλεία του EUAA είναι διαθέσιμα στο κοινό στον δικτυακό τόπο του EUAA: <https://euaa.europa.eu/practical-tools-and-guides>.

Οι πρακτικοί οδηγοί, τα εργαλεία και οι δικαστικές αναλύσεις του EUAA στις οποίες παραπέμπει ο παρών πρακτικός οδηγός θα επικαιροποιηθούν σταδιακά μεταξύ 2025 και 2027. Οι επικαιροποιήσεις θα εναρμονίσουν τις εν λόγω δημοσιεύσεις με τις νομοθετικές πράξεις του Συμφώνου για τη μετανάστευση και το άσυλο. Μόλις δημοσιευθούν, οι επικαιροποιημένες δημοσιεύσεις θα είναι επίσης διαθέσιμες ηλεκτρονικά στους δικτυακούς τόπους του EUAA που αναφέρονται ακριβώς ανωτέρω. Η παρούσα δεύτερη έκδοση τίθεται σε ισχύ τον Ιούνιο του 2026. Πριν από την ημερομηνία αυτή και για τυχόν αιτήσεις διεθνούς προστασίας που υποβλήθηκαν πριν από την ημερομηνία αυτή, ο οδηγός που ισχύει είναι οι *Κατευθυντήριες γραμμές της EASO σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας*, Μάρτιος 2020, <https://euaa.europa.eu/publications/guidance-membership-particular-social-group>.

Δήλωση αποποίησης ευθύνης

Ο παρών οδηγός καταρτίστηκε με την επιφύλαξη της αρχής ότι μόνο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να δώσει έγκυρη ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ.

Περιεχόμενα

Κατάλογος συντομογραφιών	7
Εισαγωγή.....	8
1. Νομική βάση της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.....	10
1.1. Κανονισμός για τις απαιτήσεις αναγνώρισης	10
1.2. Νομολογία της ΕΕ.....	11
2. Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης.....	13
3. Νομική ανάλυση	15
3.1. Σωρευτική προσέγγιση.....	15
3.2. Κοινό χαρακτηριστικό	16
3.3. Ιδιαίτερη ταυτότητα	20
3.4. Ιδιότητα μέλους	24
3.5. Σύνδεσμος (λόγοι)	26
3.6. Ειδικές παρατηρήσεις	27
3.6.1. Πολλαπλότητα κινήτρων.....	27
3.6.2. Πολλαπλότητα λόγων δίωξης.....	28
3.6.3. Εξατομικευμένη εκτίμηση.....	28
4. Ανάλυση της πρακτικής εφαρμογής της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.....	29
4.1. Προφίλ που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα, την έκφραση και τα χαρακτηριστικά φύλου (SOGIESC).....	29
4.1.1. Κοινό χαρακτηριστικό	30
4.1.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα	31
4.1.3. Σύνδεσμος.....	32
4.2. Κοινωνικό φύλο	32
4.2.1. Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα γυναικών	34
4.2.2. Γυναίκες που αρνούνται ή τερματίζουν έναν εξαναγκαστικό γάμο.....	37
4.2.3. Γυναίκες που ταυτίζονται με την αξία της ισότητας των φύλων.....	38
4.2.4. Ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων.....	41
4.2.5. Άλλα πιθανά προφίλ που σχετίζονται με το φύλο	43
4.3. Παιδιά	43
4.4. Θύματα εμπορίας ανθρώπων	44
4.4.1. Κοινό χαρακτηριστικό	45
4.4.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα	45

4.4.3. Σύνδεσμος	46
4.5. Άτομα με αναπηρίες και ασθένεια	46
4.5.1. Κοινά χαρακτηριστικά	46
4.5.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα	46
4.5.3. Σύνδεσμος	47
4.5.4. Άτομα με αναπηρίες	47
4.5.5. Άτομα με αλφισμό	48
Κύρια σημεία που πρέπει να θυμάστε	50
5. Νομολογία της ΕΕ	53

Κατάλογος συντομογραφιών

Συντομογραφία	Ορισμός
ΕΥΑΑ	Οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο
SOGIESC	σεξουαλικός προσανατολισμός, ταυτότητα, έκφραση και χαρακτηριστικά φύλου
UNHCR	Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες
ΑΓΓΟ	ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΚΑΑ	κανονισμός για τις απαιτήσεις αναγνώρισης — κανονισμός (ΕΕ) 2024/1347 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου
ΚΕΣΑ	κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου
Κράτη μέλη	κράτη μέλη της ΕΕ
ΛΟΑΤΚΙ	λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι, τρανς, κούιρ και ίντερσεξ άτομα
ΟΕΑΑ	οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου — οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιατύπωση)
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
Σύμβαση για τους πρόσφυγες	Η Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων (1951) και το πρωτόκολλό της (1967) (αναφέρεται ως «σύμβαση της Γενεύης» στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο, καθώς και από το ΔΕΕ)
Χώρες της ΕΕ+	τα κράτη μέλη της ΕΕ και η Ελβετία, η Ισλανδία, το Λιχτενστάιν και η Νορβηγία

Εισαγωγή

Στη Σύμβαση για τους πρόσφυγες του 1951 η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας είναι ένας από τους πέντε λόγους βάσιμου φόβου δίωξης οι οποίοι μνημονεύονται στον ορισμό του πρόσφυγα ⁽⁴⁾. Η έννοια αυτή, παρότι θεμελιώδης στο προσφυγικό δίκαιο, είναι συχνά δύσκολο να ερμηνευθεί και να εφαρμοστεί λόγω του πολυδιάστατου χαρακτήρα της. Δεν χρησιμοποιείται συνήθως εκτός του πλαισίου της Σύμβασης για τους πρόσφυγες και αντλεί κυρίως το νόημά της από την ίδια τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες.

Δεδομένης της εγγενούς σύνδεσής της με τη Σύμβαση για τους πρόσφυγες, κατά τη συζήτηση σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη το πλαίσιο του βάσιμου φόβου δίωξης. Αν και μπορεί να είναι σκόπιμο να εξετάζονται οι πολιτικές πεποιθήσεις ή οι εθνοτικές ομάδες εντός μιας συγκεκριμένης χώρας ως ανεξάρτητο θέμα, μια τέτοια ανάλυση καθίσταται λιγότερο ουσιαστική εκτός του πλαισίου των προσφύγων, όπου ο κίνδυνος δίωξης αποτελεί το κεντρικό μέλημα. Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια και πρέπει να νοείται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης αξιολόγησης που περιλαμβάνει τον κίνδυνο δίωξης. Δεν μπορεί να αναλυθεί μεμονωμένα εκτός αυτού του καθοριστικής σημασίας πλαισίου.

Η έννοια της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» είναι εγγενώς εξαρτώμενη από το εκάστοτε πλαίσιο. Όπως τονίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τη διεθνή προστασία, της UNHCR, δεν υπάρχει εξαντλητικός ή «κλειστός κατάλογος» συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων ⁽⁵⁾. Η έννοια θα πρέπει να ερμηνεύεται στο πλαίσιο της διαφορετικής και εξελισσόμενης φύσης των ομάδων σε διάφορες κοινωνίες. Επιπλέον, στον κανονισμό για τις απαιτήσεις αναγνώρισης (ΚΑΑ) ⁽⁶⁾, η αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου αναγνωρίζεται ως θεμελιώδες στοιχείο του ορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Επομένως, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν στοχεύουν στον οριστικό προσδιορισμό των προφίλ που πληρούν τις προϋποθέσεις της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Αντ' αυτού, παρέχουν ένα νομικό πλαίσιο προκειμένου να αξιολογηθεί κατά πόσον ένα συγκεκριμένο προφίλ θα πρέπει να θεωρείται ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε μια συγκεκριμένη χώρα καταγωγής, κατά την έννοια του ορισμού του πρόσφυγα. Η εν λόγω αξιολόγηση πρέπει

⁽⁴⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων](#), Γενεύη, 28 Ιουλίου 1951, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 189, σ. 137, και [Πρωτόκολλο για τη νομική κατάσταση των προσφύγων](#), 31 Ιανουαρίου 1967, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τ. 606, σ. 267 (αναφέρεται στη νομοθεσία της ΕΕ για το άσυλο και από το ΔΕΕ ως η «Σύμβαση της Γενεύης»).

⁽⁵⁾ UNHCR, *Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α (2) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων*, 7 Μαΐου 2002, σ. 2.

⁽⁶⁾ Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) σημείο ii) του [Κανονισμού \(ΕΕ\) 2024/1347](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 2024, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας, για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/109/ΕΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L, 2024/1347, 22.5.2024).

πάντοτε να λαμβάνει υπόψη τις επικρατούσες συνθήκες και τις κοινωνικές αντιλήψεις στη χώρα καταγωγής.

Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές επιδιώκουν τη θέσπιση μιας τυποποιημένης προσέγγισης και κοινής ορολογίας για την εφαρμογή της έννοιας της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» στο πλαίσιο του ΚΕΣΑ. Προκειμένου να καταστούν πιο χρηστικές, οι κατευθυντήριες γραμμές συνδυάζουν τη νομική ανάλυση με επεξηγηματικά παραδείγματα των συνηθέστερων προφίλ, καταδεικνύοντας τον τρόπο με τον οποίο οι αναλύσεις αυτές μπορούν να εφαρμόζονται στην πράξη. Ο οδηγός ολοκληρώνεται με μια σύνοψη των βασικών προβληματισμών, των βασικών σημείων που αξίζει να συγκρατήσουν οι αναγνώστες και μια συνοπτική επισκόπηση των σημαντικών αποφάσεων του ΔΕΕ οι οποίες σχετίζονται με τον προσδιορισμό των ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων.

1. Νομική βάση της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας αναφέρεται ρητά τόσο στη Σύμβαση για τους πρόσφυγες ⁽⁷⁾ όσο και στον κανονισμό για τις απαιτήσεις αναγνώρισης ως ένας από τους πέντε λόγους δίωξης. Στην παρούσα ενότητα γίνεται παραπομπή στη νομοθεσία της ΕΕ σχετικά με την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και παρέχεται επισκόπηση της σχετικής νομολογίας του ΔΕΕ. Η ερμηνεία της έννοιας της «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» τείνει να εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου ⁽⁸⁾.

1.1. Κανονισμός για τις απαιτήσεις αναγνώρισης

Ο κανονισμός για τις απαιτήσεις αναγνώρισης θεσπίζει την έννοια της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» στο άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) ως εξής:

Άρθρο 10 του ΚΑΑ

1. Κατά την αξιολόγηση των λόγων της δίωξης, τα ακόλουθα στοιχεία λαμβάνονται υπόψη:

[...]

δ) η έννοια του να ανήκει κάποιος σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα περιλαμβάνει, ιδίως, το να ανήκει κάποιος σε μια ομάδα:

i) της οποίας τα μέλη έχουν ή θεωρούνται ότι έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση, ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και

ii) η οποία έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετική·

[...]

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας όπως αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο δ) περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε ομάδα που βασίζεται σε ένα κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και της έκφρασης φύλου, κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας.

⁽⁷⁾ Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, [Σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων](#), Γενεύη, 28 Ιουλίου 1951, Ηνωμένα Έθνη, Σειρά Συνθηκών, τόμος 189, σ. 137. Βλ. άρθρο 1Α παράγραφος 2

⁽⁸⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σ. 2.

1.2. Νομολογία της ΕΕ

Για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης, λαμβάνεται υπόψη η ακόλουθη νομολογία του ΔΕΕ (βλ. αποσπάσματα των επίσημων περιλήψεων των υποθέσεων του ΔΕΕ, ενότητα [5. Νομολογία της ΕΕ](#)).

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013 ⁽⁹⁾

Το Raad van State (Κάτω Χώρες) υπέβαλε αίτηση προδικαστικής απόφασης στο ΔΕΕ σχετικά με την αξιολόγηση αιτήσεων διεθνούς προστασίας με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό.

Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε τρία ερωτήματα:

1. εάν οι ομοφυλόφιλοι μπορούν να συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα (κατά την έννοια του άρθρου 10 της [οδηγίας 2011/95/ΕΕ](#)) ⁽¹⁰⁾.
2. με ποιον τρόπο θα πρέπει να αξιολογηθεί τι συνιστά πράξη δίωξης όσον αφορά ομοφυλοφιλικές δραστηριότητες;
3. εάν η ποινικοποίηση των ομοφυλοφιλικών πράξεων ισοδυναμεί με δίωξη.

ΔΕΕ, F, 2018 ⁽¹¹⁾

Ουγγρικό δικαστήριο υπέβαλε αίτηση προδικαστικής απόφασης στο ΔΕΕ σχετικά με τη χρήση πραγματογνωμοσύνης ψυχολόγου για τον έλεγχο της αξιοπιστίας των δηλώσεων αιτούντος που πρόβαλε φόβο δίωξης λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού του.

ΔΕΕ, Ahmedbekova, 2018 ⁽¹²⁾

Βουλγαρικό διοικητικό δικαστήριο υπέβαλε στο ΔΕΕ αίτηση προδικαστικής απόφασης σχετικά με την ερμηνεία διαφόρων διατάξεων της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (ΟΕΑΑ) και της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου ⁽¹³⁾. Το αιτούν δικαστήριο

⁽⁹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, [Minister voor Immigratie en Asiel κατά X, Y και Z](#), συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720. Περίληψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΔΑ](#).

⁽¹⁰⁾ [Οδηγία 2011/95/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 337 της 20.12.2011).

⁽¹¹⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, [F κατά Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal](#), C-473/16, EU:C:2018:36. Περίληψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΔΑ](#).

⁽¹²⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2018, [Nigyar Rauf Kaza Ahmedbekova και Rauf Emin Ogla Ahmedbekov κατά Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite](#), C-652/16, EU:C:2018:801. Περίληψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΔΑ](#).

⁽¹³⁾ [Οδηγία 2013/32/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιτύπωση) (ΕΕ L 180 της 29.6.2013).

υπέβαλε εννέα προδικαστικά ερωτήματα. Με το έβδομο προδικαστικό ερώτημα ζήτησε να διευκρινιστεί αν το γεγονός ότι ο αιτών έχει ασκήσει προσφυγή κατά του κράτους καταγωγής του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποδεικνύει την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας του αιτούντος ή συνιστά πολιτική πεποίθηση, κατά την έννοια του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο ε) της ΟΕΑΑ.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽¹⁴⁾

Το ΔΕΕ κλήθηκε από βουλγαρικό διοικητικό δικαστήριο να εκδώσει προδικαστική απόφαση σχετικά με διάφορες διατάξεις της ΟΕΑΑ. Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε πέντε προδικαστικά ερωτήματα. Με τα πρώτα τρία προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία εξετάστηκαν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο έθεσε κατ' ουσίαν το ερώτημα εάν, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, οι γυναίκες της χώρας αυτής:

μπορεί να θεωρηθούν ότι έχουν, στο σύνολό τους, την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» αποτελούσα «λόγο δίωξης» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα σε αυτές ή εάν, προκειμένου να θεωρηθούν ως μέλη της ομάδας αυτής, πρέπει να έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό ⁽¹⁵⁾.

ΔΕΕ, Κ και L, 2024 ⁽¹⁶⁾

Ένα ολλανδικό περιφερειακό δικαστήριο υπέβαλε στο ΔΕΕ προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας». Το αιτούν δικαστήριο υπέβαλε πέντε ερωτήματα:

Στα δύο πρώτα ερωτήματά του, το δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί:

εάν το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', και το άρθρο 10 παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες υπήκοοι της χώρας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των ανήλικων κοριτσιών, οι οποίες έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, η οποία κατοχυρώνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 2 ΣΕΕ, έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», ιδιότητα η οποία αποτελεί «λόγο δίωξης» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁴⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2024, [WS κατά Intervuyirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet](#), C-621/21, EU:C:2024:47. Περίληψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΑΑ](#).

⁽¹⁵⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, (σκέψη 35).

⁽¹⁶⁾ ΔΕΕ, απόφαση της 11ης Ιουνίου 2024, [Κ και L κατά Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid](#), C-646/21, EU:C:2024:487. Περίληψη διατίθεται στη [βάση δεδομένων νομολογίας του ΕΥΑΑ](#).

⁽¹⁷⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 34.

2. Ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης

Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια, δεν μπορεί να αναλύεται μεμονωμένα και πρέπει να αξιολογείται μόνο σε πλαίσιο στο οποίο μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη φόβου δίωξης στη χώρα καταγωγής.

Στον Πρακτικό οδηγό της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας⁽¹⁸⁾, η εξέταση μεμονωμένης αίτησης διεθνούς προστασίας παρουσιάζεται ως διαδικασία πολλαπλών διαδοχικών βημάτων.

Η διαδικασία μέσω της οποίας εξετάζονται **τα στοιχεία του ορισμού του πρόσφυγα** περιγράφεται στη συνέχεια. Πρέπει να γίνεται αξιολόγηση σε κάθε βήμα.

Βήμα 1: Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Ο αιτών είναι υπήκοος τρίτης χώρας ή ανιθαγενής και βρίσκεται εκτός της χώρας ιθαγένειάς του ή, εάν είναι ανιθαγενής, εκτός της χώρας προηγούμενης συνήθους διαμονής του.

Βήμα 2α: Δίωξη

Ο εκπεφρασμένος φόβος του αιτούντος ισοδυναμεί με δίωξη, ήτοι πρόκειται για αρκούντως σοβαρή προσβολή ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή για σύρρευση διαφόρων μέτρων η οποία είναι αρκούντως σοβαρά και έχουν, μεταξύ άλλων, τη μορφή που αναφέρεται στο άρθρο 9 παράγραφος 2 του ΚΑΑ.

Βήμα 2β: Βάσιμος φόβος

Ο φόβος δίωξης είναι βάσιμος.

⁽¹⁸⁾ EASO, [Πρακτικός οδηγός της EASO: Αναγνώριση προσώπων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας](#), Απρίλιος 2018, σ. 42.

Βήμα 2γ: Λόγοι δίωξης

Η δίωξη, ή η έλλειψη προστασίας κατά των πράξεων δίωξης, συνδέεται (τουλάχιστον εν μέρει) με έναν από τους ακόλουθους (πραγματικούς ή αποδιδόμενους) λόγους:

- φυλή
- θρησκεία
- ιθαγένεια
- ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας
- πολιτικές πεποιθήσεις.

Βήμα 3: Επικουρική προστασία

Η υπαγωγή σε επικουρική προστασία εξετάζεται μόνο όταν ο αιτών δεν πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, ήτοι δεν πληρούνται κανένα από τα κριτήρια των βημάτων 2α, 2β ή 2γ.

Βήμα 4: Προστασία στη χώρα καταγωγής

Δεν υπάρχει προστασία στη χώρα καταγωγής ή οι φορείς προστασίας δεν είναι σε θέση ή δεν επιθυμούν να παράσχουν προστασία· ή η προστασία είναι προσωρινή ή δεν είναι αποτελεσματική, ήτοι η προστασία δεν πληροί τα κριτήρια του άρθρου 7 του ΚΑΑ.

Βήμα 5: Εναλλακτική δυνατότητα εγχώριας προστασίας

Διαπιστώνεται ότι ο αιτών δεν διαθέτει εναλλακτική δυνατότητα εγχώριας προστασίας, με βάση τα κριτήρια που προβλέπονται στο άρθρο 8 του ΚΑΑ.

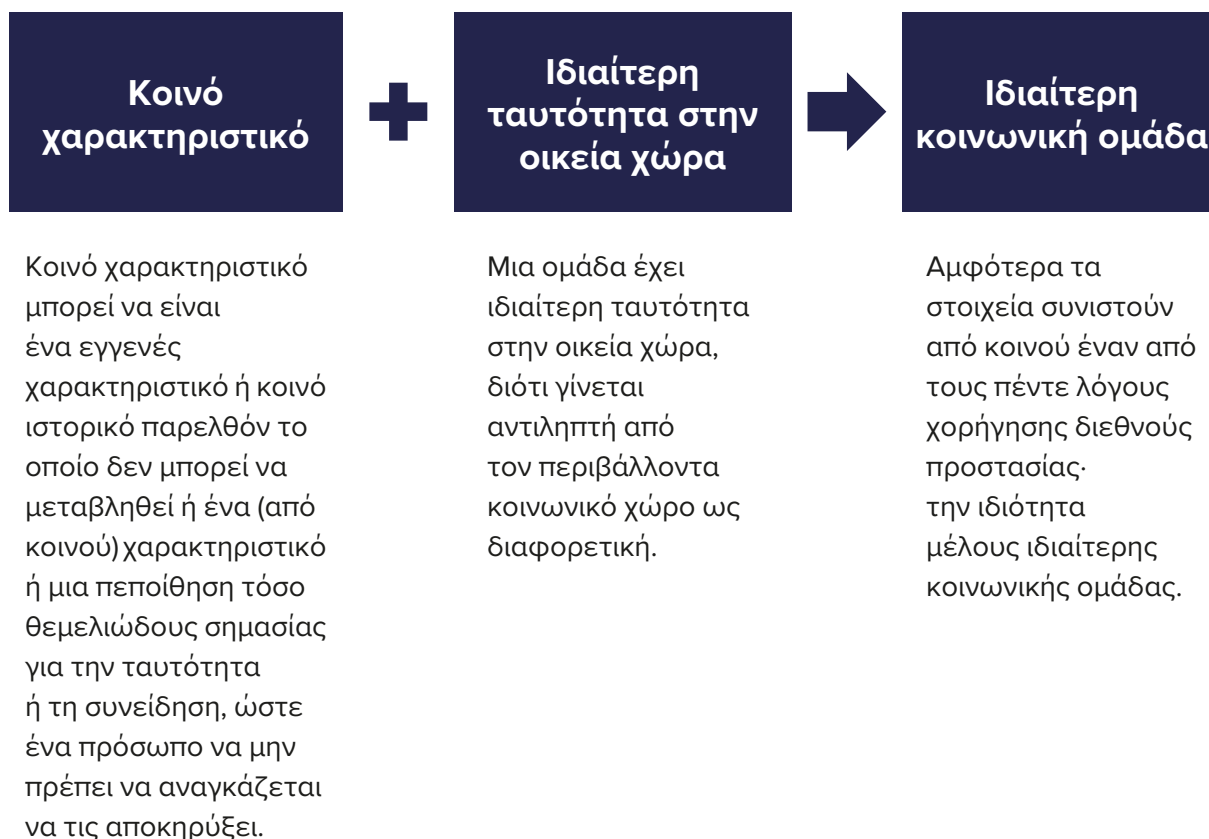
Η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας μπορεί να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα μόνον εάν υπάρχει επίσης βάσιμος φόβος δίωξης, εφόσον αποδειχθεί ότι υπάρχει σύνδεσμος μεταξύ του φόβου και του λόγου για τον φόβο αυτό.

3. Νομική ανάλυση

3.1. Σωρευτική προσέγγιση

Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΑ ορίζει την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα βάσει δύο **σωρευτικών** στοιχείων:

Η σωρευτική προσέγγιση σημαίνει ότι πρέπει να πληρούνται αμφότερα τα προαναφερθέντα κριτήρια: το «κοινό χαρακτηριστικό» και η «ιδιαίτερη ταυτότητα» αντιστοίχως. Με άλλα λόγια, δεν αρκεί να διαπιστωθεί ότι η ομάδα έχει ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά ή κοινό υπόβαθρο ή κοινές πεποιθήσεις. Στο επίπεδο της ομάδας, τα στοιχεία αυτά πρέπει να είναι εμφανή και σε άλλους, ώστε η ομάδα να προσδιορίζεται ως διαφορετική.

Η σωρευτική προσέγγιση επιβεβαιώθηκε στις αποφάσεις του ΔΕΕ στις υποθέσεις *X, Y και Z*, *WS* και *K* και *L* ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁹⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψη 45, η οποία επαναλαμβάνεται στην απόφαση ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, σκέψη 40 και στην υπόθεση ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 40.

ΔΕΕ, Χ, Υ και Ζ, 2013 ⁽²⁰⁾

Κατά τον ορισμό αυτόν, μια ομάδα θεωρείται “ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα” όταν πληρούνται ειδικά δύο σωρευτικές προϋποθέσεις.

Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει.

Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην περί ης πρόκειται τρίτη χώρα επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα. (σκέψη 45)

Σημείωση σχετικά με την προσέγγιση της UNHCR

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι, εν αντιθέσει προς τα προβλεπόμενα στον ΚΑΑ, η UNHCR δεν εφαρμόζει «σωρευτική προσέγγιση». Η UNHCR καθορίζει την έννοια της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ως εξής:

Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα είναι μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από το φόβο δίωξης ή που αντιμετωπίζονται ως ομάδα από την κοινωνία. Για τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας το χαρακτηριστικό είναι συχνά έμφυτο, αναλλοίωτο ή θεμελιώδες για την ταυτότητα, τη συνείδηση ή την άσκηση/απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ⁽²¹⁾.

3.2. Κοινό χαρακτηριστικό

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται το πρώτο σύνολο απαιτήσεων του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΑ, το οποίο αφορά **κοινό χαρακτηριστικό, κοινό ιστορικό παρελθόν ή κοινές πεποιθήσεις**.

⁽²⁰⁾ ΔΕΕ, 2013, [Χ, Υ και Ζ](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψη 45.

⁽²¹⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σ. 3.

Εγγενή χαρακτηριστικά: ένα εγγενές χαρακτηριστικό αναφέρεται σε ένα χαρακτηριστικό το οποίο είναι σύμφυτο ή ενδογενές στο άτομο, συχνά ένα χαρακτηριστικό με το οποίο γεννιέται ένα πρόσωπο. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι, αν και εγγενές, το χαρακτηριστικό αυτό δεν χρειάζεται να είναι αμετάβλητο —πράγμα που σημαίνει ότι δεν απαιτείται να είναι σταθερό, μόνιμο ή αναλλοίωτο.

Κοινό ιστορικό παρελθόν: το κοινό ιστορικό παρελθόν μπορεί να διαπιστωθεί σε σχέση με σημαντικές κοινές εμπειρίες του παρελθόντος, με κληρονομικό καθεστώς ή άλλους παράγοντες, όπως το κοινωνικό ή εκπαιδευτικό ιστορικό παρελθόν. Αυτό το ιστορικό παρελθόν συνδέει τα άτομα μέσω σημαντικών πτυχών της ιστορίας ή της ταυτότητάς τους, δημιουργώντας μια κοινή βάση για την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση, ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει: πρόκειται συνήθως για χαρακτηριστικά τα οποία σχετίζονται με θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Ένα πρόσωπο δεν θα πρέπει να αναγκάζεται να αποκηρύξει αυτό το χαρακτηριστικό ή αυτή την πεποίθηση ούτε θα πρέπει να αναμένεται ότι θα τα αποκρύψει ή θα επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερικεύσή τους ⁽²²⁾. Κατά την UNHCR: «Ο ορισμός της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας περιλαμβάνει χαρακτηριστικά τα οποία [...] αν και είναι εφικτή η αλλαγή τους, αυτή δεν μπορεί να απαιτηθεί επειδή αφορούν στον πυρήνα της ταυτότητας του ατόμου ή εκφράζουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα» ⁽²³⁾.

Πρέπει να επισημανθεί ότι οι τρεις κατηγορίες κοινών χαρακτηριστικών που περιγράφονται ανωτέρω είναι συμπληρωματικές. Ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται και να ερμηνεύονται με διαφορετικό τρόπο στα κράτη μέλη. Οι εν λόγω κατηγορίες αντικατοπτρίζουν μια κοινή υποκείμενη αρχή, και ένα ατομικό προφίλ μπορεί να ευθυγραμμίζεται με πολλές κατηγορίες ανάλογα με τις εθνικές πρακτικές λήψης αποφάσεων. Για παράδειγμα, η «ηλικία», αν και όχι αμετάβλητη, μπορεί, σύμφωνα με ορισμένες πρακτικές, να υπαχθεί στα «εγγενή

⁽²²⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9 και επαναλαμβάνεται στην απόφαση του ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 63.

⁽²³⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σ. 3.

χαρακτηριστικά», ή κατ' άλλους στο «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί». Όταν ένα χαρακτηριστικό μπορεί εύλογα να υπαχθεί σε δύο ή τρεις κατηγορίες, ο προσδιορισμός της πλέον κατάλληλης κατηγορίας δεν είναι απαραίτητος προκειμένου να προχωρήσει η διαδικασία προσδιορισμού. Αντιστρόφως, είναι σημαντικό να ελέγχονται πάντοτε όλες οι κατηγορίες προτού αποφασιστεί αν πληρούνται το κριτήριο του κοινού χαρακτηριστικού.

Ο αιτών δεν χρειάζεται να χαρακτηρίζεται πράγματι από το εν λόγω στοιχείο. Εφόσον το χαρακτηριστικό αποδίδεται ή καταλογίζεται στον αιτούντα στη χώρα καταγωγής, πληρούνται η προϋπόθεση του κοινού χαρακτηριστικού ⁽²⁴⁾.

Στη συνέχεια παρατίθεται ενδεικτικός κατάλογος των συνηθέστερων τύπων κοινών χαρακτηριστικών. Υπενθυμίζεται ότι, για την αναγνώριση ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, τα κοινά χαρακτηριστικά πρέπει να συνοδεύονται από ανάλυση της ιδιαίτερης ταυτότητας της ομάδας σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής.

- **Βιολογικό φύλο και κοινωνικό φύλο:** το βιολογικό φύλο και το κοινωνικό φύλο μπορούν να θεωρηθούν εγγενή χαρακτηριστικά, ακόμη και όταν το βιολογικό φύλο και το κοινωνικό φύλο ενός ατόμου δεν είναι αναλλοίωτα και μπορούν να μεταβληθούν. Στην υπόθεση WS ⁽²⁵⁾, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι το ανήκειν στο γυναικείο φύλο συνιστά ένα εγγενές χαρακτηριστικό και, ως εκ τούτου, αρκεί για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι πληρούνται η προϋπόθεση του κοινού χαρακτηριστικού.

Στην πράξη, το κριτήριο της «ιδιαίτερης ταυτότητας» πληρούται, στις περισσότερες χώρες καταγωγής, μόνον εφόσον το βιολογικό φύλο και/ή το κοινωνικό φύλο συνδυάζονται με περισσότερα κοινά χαρακτηριστικά τα οποία έχουν σημασία για τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, ώστε η ιδιαίτερη ομάδα να γίνεται αντιληπτή από αυτόν τον χώρο ως διαφορετική.

- **Συγγενείς παθήσεις:** συγγενείς παθήσεις, όπως ο αλφισμός, θα μπορούσαν να θεωρηθούν εγγενή χαρακτηριστικά.
- **Αναπηρίες** ⁽²⁶⁾: ορισμένες νοητικές και σωματικές αναπηρίες θα μπορούσαν να συνιστούν εγγενή χαρακτηριστικά, ιδίως όταν υπάρχουν εκ γενετής, όπως η τύφλωση, η κώφωση ή συγκεκριμένες αναπτυξιακές διαταραχές. Πρόσωπα με άλλες αναπηρίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι έχουν ένα κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, δημιουργώντας μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα που βασίζεται σε κοινές εμπειρίες και δυσκολίες. Ειδικότερα, στην κατηγορία αυτή θα μπορούσαν να υπαχθούν επίσης αναπηρίες προκληθείσες από πόλεμο ή κατάλοιπα πολέμου,

⁽²⁴⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 47.

⁽²⁵⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 42.

⁽²⁶⁾ «Τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμπόδια, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους», άρθρο 1 της [Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του προαιρετικού πρωτοκόλλου](#), των Ηνωμένων Εθνών (A/RES/61/106), που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στην έδρα του ΟΗΕ, Νέα Υόρκη, τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου 2008.

υπογραμμίζοντας τον αντίκτυπο εξωτερικών περιστάσεων που επηρεάζουν μόνιμα τη σωματική ή ψυχική ευεξία των ατόμων.

- **Παραβάσεις ηθικών κωδίκων και ισχυόντων κοινωνικών κανόνων:** ορισμένες πράξεις με τις οποίες παραβιάζονται ηθικοί κώδικες θα μπορούσαν επίσης να συνιστούν κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί.

Στην υπόθεση *WS*, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η άρνηση ή η διαφυγή από καταναγκαστικό γάμο μπορεί να θεωρηθεί «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί» ⁽²⁷⁾.

Στην υπόθεση *K και L*, το ΔΕΕ έκρινε ότι οι γυναίκες που ταυτίζονται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σε ένα κράτος μέλος μοιράζονται ένα κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ⁽²⁸⁾.

Σε άλλες περιπτώσεις, η παραβίαση κοινωνικών κανόνων θα μπορούσε να συνδέεται με πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει.

Στην υπόθεση *K και L*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «η πραγματική ταύτιση μιας γυναίκας με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών» μπορεί να θεωρηθεί ως «χαρακτηριστικό ή πεποίθηση τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να [την] αποκηρύξει» ⁽²⁹⁾. Οι γυναίκες μπορεί να επιθυμούν να απολαμβάνουν την ισότητα αυτή στην καθημερινή τους ζωή, μεταξύ άλλων να προβαίνουν οι ίδιες ελεύθερα στις επιλογές που αφορούν τη ζωή τους και που είναι θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητά τους. Περιλαμβάνονται επιλογές ως προς τη μόρφωση και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία, την έκταση και τη φύση των δραστηριοτήτων τους στη δημόσια σφαίρα, τη δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας μέσω της εργασίας εκτός οικίας, τις αποφάσεις σχετικά με το εάν θα επιλέξουν να διαμένουν μόνες τους ή με την οικογένειά τους, και την ελεύθερη επιλογή συντρόφου ⁽³⁰⁾.

Η άρνηση των γονέων να υποβληθεί το παιδί τους σε ακρωτηριασμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων (ΑΓΓΟ) θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ως «χαρακτηριστικό ή πεποίθηση τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται να την αποκηρύξουν».

Η άρνηση των γονέων να υποβληθεί το παιδί τους σε ΑΓΓΟ θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ως «χαρακτηριστικό ή πεποίθηση τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται να την αποκηρύξουν».

- **Ο γενετήσιος προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου** μπορούν να θεωρηθούν χαρακτηριστικά τα οποία είναι τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει.

⁽²⁷⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 51.

⁽²⁸⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 45.

⁽²⁹⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 44.

⁽³⁰⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 44.

- **Σοβαρές παθήσεις και ασθένειες:** μερικές παθήσεις και σοβαρές ασθένειες, όπως, για παράδειγμα, ο ιός HIV/AIDS, θα μπορούσαν να θεωρηθούν κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί.
- **Δεσμοί συγγένειας:** οι δεσμοί συγγένειας θα μπορούσαν να θεωρηθούν εγγενές χαρακτηριστικό (π.χ. η οικογένεια στην οποία γεννιέται κάποιος) ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. λόγω γάμου ή συγκεκριμένης οικογενειακής κατάστασης) ⁽³¹⁾

Το κοινό χαρακτηριστικό δεν μπορεί να περιορίζεται αποκλειστικά και μόνο στον κοινό φόβο δίωξης.

Επισημαίνεται ότι το κοινό χαρακτηριστικό δεν μπορεί να είναι μόνο ο ίδιος ο φόβος δίωξης. Το ΔΕΕ επιβεβαίωσε στην υπόθεση WS ότι η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας πρέπει να διαπιστώνεται ανεξάρτητα από τις πράξεις δίωξης των οποίων τα μέλη της εν λόγω ομάδας ενδέχεται να είναι θύματα στη χώρα καταγωγής ⁽³²⁾. Η συμπεριφορά που συνιστά δίωξη δεν μπορεί να καθορίσει την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Διαφορετικά, κάθε πρόσωπο με βάσιμο φόβο δίωξης θα συνιστούσε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και, επομένως, θα πληρούσε τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Οι άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια και πολιτικές πεποιθήσεις) θα στερούνταν τότε κάθε νοήματος, καθώς το γεγονός και μόνο της ύπαρξης βάσιμου φόβου θα επαρκούσε για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Στις κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) υπογραμμίζεται επίσης η σημασία της αρχής αυτής, καθώς η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ορίζεται ως «... μια ένωση προσώπων που συνδέονται με ένα κοινό χαρακτηριστικό, άλλο από τον φόβο δίωξης» ⁽³³⁾.

3.3. Ιδιαίτερη ταυτότητα

Μετά την αξιολόγηση του κοινού χαρακτηριστικού, πρέπει να διαπιστωθεί εάν η ομάδα έχει **ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.**

⁽³¹⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 50.

⁽³²⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 55.

⁽³³⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σημείο 11.

Ο ορισμός της **ταυτότητας** είναι εγγενώς πολύπλοκος, δεδομένου ότι μπορούν να διατυπωθούν διάφορες θεωρίες σχετικά με την κατανόηση της φύσης και της διαμόρφωσής της. Ωστόσο, ο ΚΑΑ παρέχει σαφή καθοδήγηση για τη διαπίστωση της ύπαρξης ιδιαίτερης ταυτότητας στο πλαίσιο της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, σύμφωνα με τον ορισμό του πρόσφυγα. Σύμφωνα με τον ΚΑΑ, μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα αναγνωρίζεται ως έχουσα ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετική.

1. Η ιδιαίτερη ταυτότητα πρέπει να αναλύεται βάσει των συνθηκών που επικρατούν στη χώρα καταγωγής

Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΑ ορίζει ότι η ομάδα «έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετική».

Η ιδιαίτερη ταυτότητα εξαρτάται από το συγκεκριμένο πλαίσιο που επικρατεί σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Μια ομάδα μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική (κατά την έννοια του ΚΑΑ) σε μια χώρα, αλλά όχι σε άλλη.

Επομένως, δεν είναι δυνατόν να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι ένα συγκεκριμένο προφίλ συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα εξ ορισμού ή *in abstracto*. Η ύπαρξη ιδιαίτερης ταυτότητας πρέπει να αξιολογείται πάντοτε υπό το πρίσμα του εθνικού πλαισίου στη χώρα καταγωγής.

Επομένως, η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας σε μια ορισμένη χώρα απαιτεί την πρόσβαση σε ακριβείς, συναφείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής. Κρίνεται επίσης σκόπιμο να σημειωθεί ότι μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δεν χρειάζεται να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα που να αναγνωρίζεται σε ολόκληρη τη χώρα καταγωγής. Η ύπαρξη της ομάδας μπορεί, σε ορισμένες περιπτώσεις, να περιορίζεται σε συγκεκριμένες περιφέρειες ή περιοχές εντός της χώρας, ιδίως εκείνες από τις οποίες προέρχεται ο αιτών ⁽³⁴⁾.

2. Ομάδα η οποία γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο

Στο στάδιο αυτό, το κρίσιμο ερώτημα για τον χειριστή υποθέσεων είναι να καθορίσει αν η οικεία ομάδα γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Υπάρχουν αρκετές ενδείξεις που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι χειριστές υποθέσεων όταν εξετάζουν αν η ομάδα γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο (στη χώρα καταγωγής) ως διαφορετική. Στην υπόθεση WS ⁽³⁵⁾, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι «είναι δυνατόν οι γυναίκες να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και να αναγνωρισθεί, εξ αυτού του λόγου, ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στον εν λόγω

⁽³⁴⁾ Αυτό ισχύει με την επιφύλαξη της εξέτασης της εναλλακτικής δυνατότητας εγχώριας προστασίας, η οποία διενεργείται στο πλαίσιο της εκτίμησης του κινδύνου.

⁽³⁵⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 52.

κοινωνικό χώρο, ιδίως λόγω των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους».

Οι δύο ενδείξεις που περιγράφονται κατωτέρω αφορούν α) τον στιγματισμό ή τη στοχοποίηση από νομικούς κανόνες και β) τον στιγματισμό ή την αντίληψη περί διαφορετικότητας από τον κοινωνικό χώρο (ήτοι από κοινωνικούς ή ηθικούς κανόνες). Ως εκ τούτου, οι εν λόγω ενδείξεις δεν συνιστούν προαπαιτούμενα για τη διαπίστωση ιδιαίτερης ταυτότητας· παρέχονται ως παραδείγματα ενδείξεων οι οποίες ενδέχεται να είναι χρήσιμες σε συγκεκριμένες περιστάσεις για τον προσδιορισμό μιας κοινωνικής ομάδας.

Η αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου δεν είναι αναγκαίο να αφορά την κοινωνία της χώρας καταγωγής στο σύνολό της. Στην υπόθεση WS, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι ο περιβάλλον κοινωνικός χώρος που είναι κρίσιμος δύναται να συμπίπτει με το σύνολο του εδάφους της χώρας καταγωγής ή να μην είναι τόσο ευρύς, παραδείγματος χάριν μπορεί να περιορίζεται σε τμήμα του εδάφους της ή σε μέρος μόνον του πληθυσμού της ⁽³⁶⁾.

Η αντίληψη περί διαφορετικότητας δεν θα πρέπει να θεωρείται κατ' ανάγκη αρνητική. Για παράδειγμα, μια προνομιούχος κοινωνική τάξη μπορεί να γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

1) Στιγματισμός ή στοχοποίηση από τη νομοθεσία

Στην υπόθεση X, Y και Z, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά συγκεκριμένη ομάδα (στην προκειμένη υπόθεση, τους ομοφυλοφίλους) καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι η ομάδα γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα.

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013 ⁽³⁷⁾

Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν χωριστή ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική. (σκέψη 48)

Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. (σκέψη 49)

⁽³⁶⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π. υποσημείωση 14, σκέψη 54.

⁽³⁷⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψεις 48 και 49.

Η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά συγκεκριμένη ομάδα, ή νομοθεσίας η οποία εισάγει διακρίσεις εις βάρος ορισμένων ομάδων, ενδέχεται να καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι οι ομάδες αυτές γίνονται αντιληπτές ως διαφορετικές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

2) Στιγματισμός ή αντίληψη περί διαφορετικότητας από τον κοινωνικό χώρο

Καθώς οι ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες σχετίζονται με τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, είναι σημαντικό να γίνει κατανοητός ο τρόπος με τον οποίο η κοινωνία λειτουργεί και αντιμετωπίζει κάποιες ομάδες διαφορετικά από άλλες.

Αυτό μπορεί να καταστεί εμφανές μέσω πράξεων ή πεποιθήσεων που εισάγουν δυσμενή διάκριση ή εξοστρακίζουν ή παρέχουν προνόμια σε ορισμένες ομάδες.

Η δυσμενής διάκριση ή ο εξοστρακισμός μπορούν να συνίστανται, μεταξύ άλλων, σε περιορισμένη πρόσβαση σε θέσεις εργασίας, στέγη, ιατρική περίθαλψη ή εκπαίδευση. Ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες μπορούν να θεωρούνται υποδεέστερες ή να είναι αποκομμένες από την υπόλοιπη κοινωνία ή τον πληθυσμό στη χώρα καταγωγής ή σε συγκεκριμένη περιοχή (ή περιοχές) στη χώρα καταγωγής.

Ορισμένες παραδόσεις και έθιμα, ή θρησκευτικές ή πολιτικές πεποιθήσεις, ενδέχεται επίσης να στιγματίζουν ορισμένες ομάδες. Σε χώρες ή περιοχές στις οποίες το ποσοστό διάδοσης του ΑΓΓΟ είναι υψηλό, γυναίκες και κορίτσια συγκεκριμένης ηλικίας που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ μπορεί να γίνονται αντιληπτές ως διαφορετικές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, να έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα.

Στην υπόθεση WS, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι γυναίκες, στο σύνολό τους, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στις χώρες καταγωγής όπου, λόγω του φύλου τους, «εκτίθενται σε σωματική ή ψυχική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της ενδοοικογενειακής βίας» ⁽³⁸⁾. Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι οι γυναίκες οι οποίες εναντιώνονται ή θέτουν τέλος σε έναν εξαναγκαστικό γάμο μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα εάν, λόγω της συμπεριφοράς τους αυτής, «στιγματίστηκαν και εισέπραξαν την αποδοκιμασία του περιβάλλοντος κοινωνικού τους χώρου, με συνέπεια να υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό ή βίαιες πράξεις» ⁽³⁹⁾.

⁽³⁸⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, σκέψη 57.

⁽³⁹⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, σκέψη 58.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁴⁰⁾

Ως εκ τούτου, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες, στο σύνολό τους, έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, οσάκις διαπιστώνεται ότι, λόγω του φύλου τους, εκτίθενται στη χώρα καταγωγής τους, σε σωματική ή ψυχική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της ενδοοικογενειακής βίας. (σκέψη 57)

... γυναίκες οι οποίες εναντιώνονται στη σύναψη αναγκαστικού γάμου, όταν μπορεί να θεωρηθεί ότι η πρακτική αυτή αποτελεί κοινωνικό κανόνα εντός του κοινωνικού χώρου στον οποίο διαβιούν, ή οι οποίες παραβιάζουν τον εν λόγω κοινωνικό κανόνα θέτοντας τέλος στον γάμο που είχαν εξαναγκασθεί να συνάψουν, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν την ιδιότητα μέλους κοινωνικής ομάδας με ιδιαίτερη ταυτότητα στη χώρα καταγωγής τους, εάν, λόγω της συμπεριφοράς τους αυτής, στιγματίστηκαν και εισέπραξαν την αποδοκιμασία του περιβάλλοντος κοινωνικού τους χώρου, με συνέπεια να υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό ή βίαιες πράξεις. (σκέψη 58)

3.4. Ιδιότητα μέλους

Κατά τον ΚΑΑ, η ιδιαίτερη ταυτότητα καθώς και η αντίληψη περί διαφορετικότητας αφορούν την ομάδα στο σύνολό της. Ο περιβάλλον κοινωνικός χώρος θα πρέπει να έχει κάποια γενική επίγνωση ότι υπάρχει στην κοινωνία μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα και να αντιλαμβάνεται τα μέλη της διαφορετικά.

Σε ατομικό επίπεδο, ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας μπορεί να είναι «αόρατο» ή να «περνά απαρατήρητο» από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, αλλά το γεγονός και μόνο ότι έχει κοινά χαρακτηριστικά με αυτή την ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα καθιστά το πρόσωπο αυτό μέλος της εν λόγω ομάδας. Για παράδειγμα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός ενός ατόμου μπορεί να μην είναι ορατός στον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο, εάν ο αιών δεν μιλά ανοιχτά για αυτόν. Η ύπαρξη **ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας** δεν βασίζεται στις δραστηριότητες ή στις ενέργειες των μελών της ούτε εξαρτάται από αυτές. Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να υπάρχει, και συχνά υπάρχει, χωρίς να συνδέεται με αυτήν καμία εγγενής δραστηριότητα.

Η συνοχή μεταξύ των μελών μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν αποτελεί απαραίτητο κριτήριο για την ιδιότητα του μέλους. Τα μέλη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν χρειάζεται να γνωρίζονται μεταξύ τους, ούτε να έχουν κάποια προσωπική σχέση ή αλληλεπίδραση. Ο βασικός παράγοντας είναι η ύπαρξη ενός κοινού χαρακτηριστικού μεταξύ των ατόμων, το οποίο τα διαφοροποιεί από την ευρύτερη κοινωνία. Δεν απαιτείται τα μέλη να έχουν οποιαδήποτε άμεση σχέση μεταξύ τους. Επιπλέον, η υποκειμενική πεποίθηση ενός ατόμου ότι δεν ανήκει σε κάποια ομάδα με άλλους που έχουν το ίδιο χαρακτηριστικό είναι άνευ σημασίας

⁽⁴⁰⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

για τη διαπίστωση της ιδιότητας του μέλους. Έμφαση δίνεται στην αντικειμενική ύπαρξη του κοινού χαρακτηριστικού και όχι στην προσωπική αντίληψη των ενδιαφερόμενων ⁽⁴¹⁾.

Απόκρυψη ή επιφύλαξη/συγκράτηση. Στην υπόθεση X, Y και Z, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι δεν αναμένεται οι αιτούντες να αποκρύψουν ένα χαρακτηριστικό τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητά τους ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται να το αποκηρύξουν. Επιπλέον, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι ο αιτών δεν είναι δυνατό να αναμένεται να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση του σεξουαλικού προσανατολισμού του. Το γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο δίωξης επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του σεξουαλικού προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

Ομοίως, στην υπόθεση K και L, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, σε ό,τι αφορά τις γυναίκες που ταυτίζονται με την αξία της ισότητας των φύλων, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι θα μπορούσαν να αποφύγουν τον κίνδυνο να υποστούν διώξεις, επιδεικνύοντας συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση της αξίας αυτής ⁽⁴²⁾.

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013 ⁽⁴³⁾

Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. (σκέψη 46)

Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν. (σκέψη 70)

Το γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό. (σκέψη 75)

Κατά την αξιολόγηση αιτήσεως παροχής του καθεστώτος πρόσφυγα, οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται εύλογα να αναμένουν, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξή του, να αποκρύπτει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του ή να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του. (σκέψη 76)

⁽⁴¹⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 44. βλ. επίσης UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1 Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σημείο 15.

⁽⁴²⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 63.

⁽⁴³⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψεις 46, 70, 75 και 76.

ΔΕΕ, Κ και L, 2024 ⁽⁴⁴⁾

Εν προκειμένω, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, ειδικότερα, εάν οι προσφεύγουσες της κύριας δίκης ταυτίζονται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, ... θέλοντας να την απολαμβάνουν στην καθημερινή τους ζωή, ούτως ώστε η συγκεκριμένη αξία να συνιστά αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητάς τους, και εάν, για τον λόγο αυτόν, γίνονται αντιληπτές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο στη χώρα καταγωγής τους ως διαφορετικές. Το γεγονός ότι θα μπορούσαν να αποφύγουν τον πραγματικό κίνδυνο να υποστούν διώξεις στη χώρα καταγωγής τους λόγω της ως άνω ταύτισης, επιδεικνύοντας συγκράτηση κατά την εξωτερική τους, δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό [...] (σκέψη 63)

Το μέγεθος της ομάδας, ήτοι το πλήθος των μελών ή των προσώπων που συνθέτουν την ομάδα, δεν είναι σχετικό κατά την αξιολόγηση της ύπαρξης μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Συγκεκριμένα, μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να απαρτίζεται από πολύ μικρό αριθμό προσώπων (π.χ. άτομα με σπάνια ασθένεια/αναπηρία) ή, αντιθέτως, από μεγαλύτερο αριθμό προσώπων [π.χ. λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλους, τρανς, κουίρ και ίντερσεξ άτομα (ΛΟΑΤΚΙ) σε μια ολόκληρη χώρα]. Υπενθυμίζεται άλλωστε ότι και άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια και πολιτικές πεποιθήσεις) ενδέχεται επίσης να αφορούν πολύ μεγάλο ή πολύ μικρό αριθμό προσώπων. Επιπλέον, υπάρχουν πολλά τεκμηριωμένα ιστορικά παραδείγματα κυρίαρχων μειονοτικών ομάδων που άσκησαν διώξεις κατά της πλειονότητας για λόγους που εμπίπτουν σε αυτούς της Σύμβασης.

Ο όρος «ιδιαίτερη» στη φράση «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» παραπέμπει στο γεγονός ότι η ομάδα είναι «προσδιορίσιμη». Δεν θεωρείται ότι σχετίζεται με το μέγεθος της ομάδας ⁽⁴⁵⁾.

Συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Η εκπλήρωση τόσο του κριτηρίου του κοινού χαρακτηριστικού όσο και του κριτηρίου της ιδιαίτερης ταυτότητας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο αιτών είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και, επομένως, δεν τεκμηριώνεται η ύπαρξη ενός από τους πέντε λόγους δίωξης που προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα.

3.5. Σύνδεσμος (λόγοι)

Το γεγονός και μόνο ότι ένα πρόσωπο είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν επαρκεί για να πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του προσφυγικού καθεστώτος.

⁽⁴⁴⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16.

⁽⁴⁵⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία των προσφύγων: «Συμμετοχή σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» στα πλαίσια του Άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 7 Μαΐου 2002, σημείο 18.

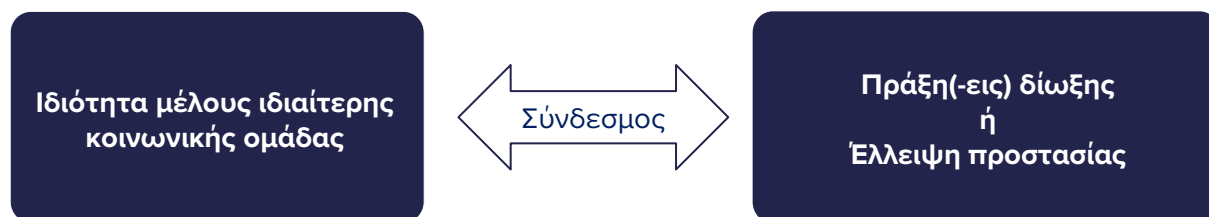

Ως εκ τούτου, αφού εξακριβωθεί ότι ο αιτών έχει την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, το επόμενο βήμα είναι να εξεταστεί η ύπαρξη συνδέσμου μεταξύ αυτής της ιδιότητας του αιτούντος και του φόβου δίωξης ή της έλλειψης προστασίας του.

Ο **σύνδεσμος (λόγοι)** είναι η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ:

- της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και του βάσιμου φόβου δίωξης· ή
- της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και της έλλειψης αποτελεσματικής και μη προσωρινής προστασίας κατά πράξης δίωξης βάσει του άρθρου 7 παράγραφος 2 του ΚΑΑ και ειδικότερα η απροθυμία των φορέων προστασίας να παράσχουν προστασία κατά των φόβων δίωξης, όταν η πράξη δίωξης καθαυτή δεν συνδέεται με λόγο δίωξης.

Ο σύνδεσμος μεταξύ της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και του φόβου δίωξης που οφείλεται είτε σε πράξη(-εις) δίωξης είτε σε έλλειψη προστασίας είναι καθοριστικής σημασίας.

Παραδείγματα απροθυμίας παροχής προστασίας: ομοφυλόφιλος άνδρας, θύμα εγκληματικών πράξεων, οι οποίες δεν σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό του ή με άλλον προβλεπόμενο στη Σύμβαση λόγο· ωστόσο, οι αρμόδιες αρχές αρνούνται να διερευνήσουν τα εγκλήματα ή, εφόσον απαιτείται, να του παράσχουν προστασία λόγω του γενετήσιου προσανατολισμού του.

3.6. Ειδικές παρατηρήσεις

3.6.1. Πολλαπλότητα κινήτρων

Η πολλαπλότητα κινήτρων παραπέμπει σε κατάσταση στην οποία η πράξη δίωξης υποκινείται από περισσότερα του ενός κίνητρα, τα οποία δεν συνιστούν στο σύνολό τους λόγους δίωξης. Η ύπαρξη ενός τουλάχιστον λόγου δίωξης, ως καθοριστικού για το αποτέλεσμα παράγοντα, μεταξύ των άλλων κινήτρων, αρκεί ώστε να τύχει εφαρμογής ο ορισμός του πρόσφυγα.

3.6.2. Πολλαπλότητα λόγων δίωξης

Ανάλογα με τις περιστάσεις κάθε μεμονωμένης *in abstracto* υπόθεσης, ένας ή περισσότεροι λόγοι δίωξης ενδέχεται να αλληλεπικαλύπτονται ή να είναι εξίσου εφαρμοστέοι. Επιπλέον της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, άλλοι λόγοι δίωξης (φυλή, θρησκεία, ιθαγένεια, πολιτικές πεποιθήσεις) ενδέχεται να τυγχάνουν εφαρμογής στην ίδια πράξη δίωξης. Για παράδειγμα, στην υπόθεση K και L, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι, ανάλογα με τις περιστάσεις, η δίωξη των γυναικών λόγω της ταυτότητάς τους με την αξία της ισότητας των φύλων, θα μπορούσε να οφείλεται στην ιδιότητα του μέλους μιας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, στη θρησκεία και/ή στις πολιτικές πεποιθήσεις ⁽⁴⁶⁾.

Επομένως, ο χειριστής θα πρέπει να προσέχει την ύπαρξη άλλων λόγων δίωξης.

3.6.3. Εξατομικευμένη εκτίμηση

Επισημαίνεται ότι, κατά την τεκμηρίωση του βάσιμου φόβου δίωξης, δεν απαιτείται να διατρέχει κίνδυνο δίωξης κάθε μέλος της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Όπως συμβαίνει και με τους άλλους λόγους δίωξης, δεν θα πληρούν κατ' ανάγκη όλα τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας τις προϋποθέσεις χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα.

Ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ενδέχεται να έχει βάσιμο φόβο δίωξης λόγω της ιδιότητας μέλους της εν λόγω ομάδας, ενώ άλλο μέλος της ίδιας ομάδας ενδέχεται να μην έχει φόβο δίωξης. Ομοίως, ενδέχεται να υπάρχουν προσωπικές περιστάσεις βάσει των οποίων ένα μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας απολαύει προστασίας, ενώ άλλα μέλη της ίδιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν απολαύουν προστασίας.

⁽⁴⁶⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 52.

4. Ανάλυση της πρακτικής εφαρμογής της έννοιας της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας

Στην παρούσα ενότητα περιγράφεται η εφαρμογή των αρχών που εκτέθηκαν στις προηγούμενες ενότητες του εγγράφου καθοδήγησης. Τα προφίλ που αναλύονται στην παρούσα ενότητα επιλέχθηκαν με σκοπό να καταδειχθεί ο τρόπος διενέργειας της ανάλυσης στην πράξη. Δεν αποτελούν **καθαυτά παραδείγματα ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας**. Όπως προαναφέρθηκε, οι ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες θα πρέπει να καθορίζονται πάντοτε υπό το πρίσμα των ατομικών χαρακτηριστικών και του ειδικού πλαισίου της χώρας καταγωγής.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης του αν ένα άτομο είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, είναι ιδιαίτερα σημαντικό ο υπεύθυνος λήψης αποφάσεων να **μη στηρίζεται σε στερεότυπες έννοιες και πολιτισμικά προκατειλημμένες γενικεύσεις ή παραδοχές**, ιδίως σε σχέση με την ύπαρξη ή μη ορισμένων εμφανών χαρακτηριστικών ⁽⁴⁷⁾.

4.1. Προφίλ που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα, την έκφραση και τα χαρακτηριστικά φύλου (SOGIESC)

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου και η έκφραση φύλου αναφέρονται ρητά στο άρθρο 10 παράγραφος 1 δεύτερο εδάφιο του ΚΑΑ.

Άρθρο 10 παράγραφος 1 του ΚΑΑ

[...]

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας όπως αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο στοιχείο δ) περιλαμβάνει τη συμμετοχή σε ομάδα που βασίζεται σε ένα κοινό χαρακτηριστικό του γενετήσιου προσανατολισμού. Λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανόμενης της ταυτότητας του φύλου και της έκφρασης φύλου, κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας.

⁽⁴⁷⁾ UNHCR, [UNHCR intervention before the Court of Justice of the European Union in the cases of Minister voor Immigratie en Asiel v. X, Y and Z](#) (Παρέμβαση του UNHCR ενώπιον του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις υποθέσεις Minister voor Immigratie en Asiel κατά X, Y και Z), 28 Σεπτεμβρίου 2012, σ. 12.

4.1.1. Κοινό χαρακτηριστικό

Στην υπόθεση X, Y και Z, το ΔΕΕ έκρινε ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός είναι χαρακτηριστικό τόσο θεμελιώδους σημασίας ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να το αποκηρύξει:

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013 ⁽⁴⁸⁾

Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας, από το οποίο προκύπτει ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δύναται να είναι μια ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό έναν γενετήσιο προσανατολισμό. (σκέψη 46)

Επιπλέον, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν θα πρέπει να αναμένεται ότι ο αιτών θα αποκρύψει, προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη, ένα χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του τόσο θεμελιώδους σημασίας ώστε να μην μπορεί να υποχρεωθεί να το αποκηρύξει. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι δεν μπορεί να αναμένεται εύλογα από τον αιτούντα να επιδεικνύει συγκράτηση (κατά την εξωτερίκευση του σεξουαλικού προσανατολισμού του) και ότι το γεγονός ότι ο αιτών θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του σεξουαλικού προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013 ⁽⁴⁹⁾

Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν. (σκέψη 70)

Κατά συνέπεια, είναι ανεπίτρεπτο να αναμένεται, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξή του, να αποκρύψει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του. (σκέψη 71)

Όπως προαναφέρθηκε, τα διάφορα είδη κοινών χαρακτηριστικών (εγγενές χαρακτηριστικό, κοινό ιστορικό παρελθόν ή χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει) δεν είναι πάντοτε σαφή, με αποτέλεσμα αυτά να καθίστανται συμπληρωματικά

⁽⁴⁸⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψη 46.

⁽⁴⁹⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψεις 70 και 71.

μεταξύ τους. Για παράδειγμα, για ορισμένους, ο γενετήσιος προσανατολισμός είναι εγγενές χαρακτηριστικό. Αυτό καταδεικνύει ότι ένα κοινό χαρακτηριστικό μπορεί να τεκμηριωθεί με διαφορετικές επιχειρηματολογίες⁽⁵⁰⁾.

4.1.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα

Δεδομένου ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η ταυτότητα φύλου, η έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου (SOGIESC) αποτελούν κοινά χαρακτηριστικά, το επόμενο ερώτημα που τίθεται προκειμένου να διαπιστωθεί αν ο ενδιαφερόμενος είναι μέλος ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας είναι αν η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα βασισμένη σε αυτό το κοινό χαρακτηριστικό, ήτοι αν η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου και/ή της έκφρασης φύλου των μελών της.

Το κρίσιμο ερώτημα για τον χειριστή υποθέσεων είναι ο τρόπος με τον οποίο εκδηλώνεται η αντίληψη της διαφορετικότητας. Στην υπόθεση *X, Y και Z*, το Δικαστήριο αποδίδει βαρύτητα στην ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους. Η ύπαρξη νομοθεσίας αυτού του είδους ενδέχεται να καταστήσει δυνατή τη διαπίστωση ότι οι ομοφυλόφιλοι συνιστούν ιδιαίτερη ομάδα, η οποία γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

ΔΕΕ, X, Y και Z, 2013⁽⁵¹⁾

Εν προκειμένω, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά αποτελούν χωριστή ομάδα η οποία από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική. (σκέψη 48)

Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας όπως οι επίμαχες σε κάθε μία από τις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αφορά ειδικά τους ομοφυλόφιλους, καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. (σκέψη 49)

Ο στιγματισμός προσώπων λόγω των στοιχείων SOGIESC τους μπορεί να είναι αποτέλεσμα ποινικών νόμων ή πολιτικών, ή νόμων ή πολιτικών που εισάγουν δυσμενείς διακρίσεις, ανεπίσημων κρατικών πρακτικών καθώς και του ίδιου του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου. Η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας δεν αποτελεί προϋπόθεση για τη διαπίστωση ιδιαίτερης ταυτότητας σχετιζόμενης με τα στοιχεία SOGIESC.

⁽⁵⁰⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους \(φύλου\) στο πλαίσιο του άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 23 Οκτωβρίου 2012, παράγραφος 47.

⁽⁵¹⁾ ΔΕΕ, 2013, [X, Y και Z](#), ό.π., υποσημείωση 9, σκέψεις 48 και 49.

Σε χώρες στις οποίες δεν υπάρχει νομοθεσία που ποινικοποιεί ή που εισάγει διακρίσεις εις βάρος προσώπων λόγω SOGIESC, τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα ενδέχεται να έχουν παρ' όλα αυτά ιδιαίτερη ταυτότητα, εάν, για παράδειγμα, στον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο επικρατεί κουλτούρα μη ανοχής στη διαφορετικότητα.

Εάν πληρούνται τα κριτήρια του κοινού χαρακτηριστικού και της ιδιαίτερης ταυτότητας, μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι είναι δυνατός ο καθορισμός ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στο πλαίσιο συγκεκριμένης χώρας καταγωγής ή μέρους αυτής.

4.1.3. Σύνδεσμος

Η διαπίστωση και μόνο της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στη χώρα καταγωγής του δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και ενός βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Οι λόγοι της δίωξης μπορούν να βασίζονται σε πολλαπλά κίνητρα (βλ. ενότητα [3.6.1. Πολλαπλότητα κινήτρων](#)) για παράδειγμα, η πράξη δίωξης μπορεί να υποκινείται από λόγους που συνιστούν αξιόποινη πράξη, καθώς και από την ιδιότητα του θύματος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (π.χ. εκβιασμός ΛΟΑΤΚΙ ατόμων για οικονομικό όφελος).

Σε καταστάσεις στις οποίες επικρατεί νοοτροπία μισαλλοδοξίας, ο υπεύθυνος δίωξης είναι συχνά μη κρατικός φορέας, οι δε φορείς προστασίας ενδέχεται να μην είναι σε θέση ή να μην είναι πρόθυμοι να παράσχουν προστασία· ή η παρεχόμενη προστασία δεν είναι αποτελεσματική και έχει προσωρινό χαρακτήρα.

4.2. Κοινωνικό φύλο

Ο όρος κοινωνικό φύλο αναφέρεται στη σχέση μεταξύ γυναικών και ανδρών βάσει ταυτοτήτων, υποστάσεων, ρόλων και ευθυνών που αποδίδονται σε κάθε βιολογικό φύλο και έχουν καθοριστεί με την εφαρμογή κοινωνικών ή πολιτισμικών κριτηρίων ⁽⁵²⁾.

⁽⁵²⁾ UNHCR, [Κατευθυντήριες οδηγίες για τη διεθνή προστασία: για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου που στηρίζονται στο σεξουαλικό προσανατολισμό και/ή στην ταυτότητα του γένους \(φύλου\) στο πλαίσιο του άρθρου 1Α \(2\) της Σύμβασης του 1951 και/ή του Πρωτοκόλλου του 1967 για το Καθεστώς των Προσφύγων](#), 23 Οκτωβρίου 2012, παράγραφος 47.

Αιτιολογική σκέψη 40 του ΚΑΑ

Είναι εξίσου αναγκαίο να καθιερωθεί κοινή εννοιολογική αντίληψη του λόγου δίωξης που στηρίζεται στην «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας». Για τους σκοπούς του καθορισμού της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη θέματα που απορρέουν από τον γενετήσιο προσανατολισμό ή το φύλο του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και της έκφρασης του φύλου, τα οποία θα μπορούσαν να σχετίζονται με ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα, που οδηγούν επί παραδείγματι σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, υποχρεωτική στείρωση ή υποχρεωτική αποβολή, στον βαθμό που έχουν σχέση με τον βάσιμο φόβο του αιτούντος για δίωξη σε βάρος του. Αναλόγως των περιστάσεων, η αναπηρία θα μπορούσε να αποτελέσει χαρακτηριστικό για τους σκοπούς καθορισμού μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Άρθρο 10 παράγραφος 1 του ΚΑΑ, πρώτο εδάφιο

...Λαμβάνονται δεόντως υπόψη πτυχές συνδεόμενες με το φύλο, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας του φύλου και της έκφρασης φύλου, κατά τον καθορισμό της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας ή τον προσδιορισμό χαρακτηριστικού αυτής της ομάδας.

Άρθρο 9 παράγραφος 2, στοιχείο στ) του ΚΑΑ

Οι πράξεις που μπορούν να χαρακτηρισθούν ως πράξεις δίωξης σύμφωνα με την παράγραφο 1 μπορούν μεταξύ άλλων να έχουν τη μορφή:

[...]

στ) πράξεων που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά.

Σε ορισμένες κοινωνίες υπάρχουν νόμοι και κοινωνικές πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις εις βάρος των γυναικών αποκλειστικά και μόνο λόγω του φύλου τους. Αν και απλώς και μόνο η παρουσία ενός τέτοιου νόμου ή μιας τέτοιας πρακτικής δεν αποδεικνύει αφ' εαυτής την ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, αποτελεί ισχυρή ένδειξη η οποία χρήζει περαιτέρω εξέτασης στο πλαίσιο της χώρας καταγωγής: μεταξύ άλλων, πρέπει να εξεταστεί το πόσο βαθιά αποτυπώνεται η νομοθεσία ή η πρακτική στην αντίληψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου περί ταυτότητας φύλου, με ποιον τρόπο επιβάλλονται ή εφαρμόζονται η νομοθεσία ή η πρακτική, και οι συγκεκριμένοι τρόποι με τους οποίους επηρεάζουν δυσανάλογα τις γυναίκες. Μια ολοκληρωμένη ανάλυση πρέπει να εξετάζει κατά πόσον ο νόμος ή η πρακτική δημιουργεί μια ιδιαίτερη ταυτότητα για τις γυναίκες ως ομάδα.

Το ΔΕΕ έχει κληθεί να αποφανθεί σχετικά με την ερμηνεία της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης ομάδας, στο πλαίσιο δύο υποθέσεων που σχετίζονται με το φύλο.

Στην υπόθεση *WS* ⁽⁵³⁾, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, οι «**γυναίκες**» στο σύνολό τους (βλ. ενότητα [4.2.1. Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα γυναικών](#)) θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα. Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο έκρινε ότι **οι γυναίκες που εναντιώνονται ή διαφεύγουν προκειμένου να μην εξαναγκασθούν στη σύναψη αναγκαστικού γάμου** (βλ. ενότητα [4.2.2. Γυναίκες που αρνούνται ή τερματίζουν έναν εξαναγκαστικό γάμο](#)) θα μπορούσαν επίσης να αποτελούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής.

Επιπλέον, στην υπόθεση *K και L* ⁽⁵⁴⁾, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, «**οι γυναίκες οι οποίες, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος [της Ευρωπαϊκής Ένωσης], ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών**» μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν την ιδιότητα μέλους «**ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας**» (βλ. ενότητα [4.2.3. Γυναίκες που ταυτίζονται με την αξία της ισότητας των φύλων](#)).

Τέλος, εκτός από τα προφίλ για τα οποία έχει αποφανθεί το ΔΕΕ, υποθέσεις που σχετίζονται με τον ΑΓΓΟ (βλ. ενότητα [4.2.4. Ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων](#)), καθώς και άλλα προφίλ απαντώνται συχνά στην πράξη (βλ. ενότητα [4.2.5. Άλλα πιθανά προφίλ που σχετίζονται με το φύλο](#)).

4.2.1. Ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα γυναικών

Στην υπόθεση *WS*, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι οι **γυναίκες στο σύνολό τους μπορεί να αποτελούν «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα»**, καθώς και πιο περιορισμένες ομάδες γυναικών, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής.

ΔΕΕ, *WS*, 2024 ⁽⁵⁵⁾

... το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, μπορεί να θεωρηθεί ότι τόσο οι γυναίκες της χώρας αυτής στο σύνολό τους όσο και μικρότερες ομάδες γυναικών οι οποίες έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό έχουν την ιδιότητα μέλους «**ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας**» αποτελούσα «**λόγο δίωξης**» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα σε αυτές. (σκέψη 62)

⁽⁵³⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

⁽⁵⁴⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16.

⁽⁵⁵⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι **το ανήκειν στο γυναικείο φύλο συνιστά ένα εγγενές χαρακτηριστικό**. Το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι αυτό δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να έχουν οι γυναίκες πρόσθετα εγγενή χαρακτηριστικά ή άλλα κοινά χαρακτηριστικά.

Το ανήκειν στο γυναικείο φύλο αρκεί για να πληρούται η πρώτη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας γυναικών.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁵⁶⁾

Δεύτερον, όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ομάδας ως «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», η οποία προβλέπεται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2011/95 και υπομνήσθηκε στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, ήτοι το να έχουν τα μέλη της τουλάχιστον ένα από τα τρία αναγνωριστικά στοιχεία που αναφέρονται στη διάταξη αυτή, επισημαίνεται ότι το ανήκειν στο γυναικείο φύλο συνιστά ένα εγγενές χαρακτηριστικό και, ως εκ τούτου, αρκεί για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι πληρούται η εν λόγω προϋπόθεση. (σκέψη 49)

Τούτο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως μέλη «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, γυναίκες οι οποίες έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό όπως, επί παραδείγματι, ένα άλλο εγγενές χαρακτηριστικό ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, φερ' ειπείν μια ιδιάζουσα οικογενειακή κατάσταση, ή ακόμη από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε να μην πρέπει οι γυναίκες αυτές να αναγκάζονται να τις αποκηρύξουν. (σκέψη 50)

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Προκειμένου να προσδιοριστεί εάν οι γυναίκες, στο σύνολό τους, συνιστούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε μια δεδομένη χώρα καταγωγής, ο χειριστής της υπόθεσης πρέπει να εκτιμήσει εάν οι γυναίκες γίνονται συλλογικά αντιληπτές ως ιδιαίτερες από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο. Αυτό περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο οι κοινωνικοί κανόνες, τα νομικά πλαίσια και οι πολιτισμικές αντιλήψεις σε ό,τι αφορά τις γυναίκες διαμορφώνουν τη συλλογική τους ταυτότητα. Η αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται σε μια αντικειμενική κατανόηση του κοινωνικού πλαισίου, διασφαλίζοντας ότι το καθεστώς των γυναικών ως κοινωνικής ομάδας αξιολογείται σε σχέση με την ευρύτερη δυναμική του φύλου, της εξουσίας και των διώξεων εντός της συγκεκριμένης χώρας καταγωγής.

Στην υπόθεση WS, το Δικαστήριο αναφέρει ότι η ιδιαίτερη ταυτότητα μπορεί να απορρέει από κοινωνικούς, ηθικούς ή νομικούς κανόνες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους.

⁽⁵⁶⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁵⁷⁾

Τρίτον, όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ομάδας ως «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», η οποία σχετίζεται με την «ιδιαίτερη ταυτότητα» της ομάδας στη χώρα καταγωγής, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι είναι δυνατόν οι γυναίκες να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και να αναγνωρισθεί, εξ αυτού του λόγου, ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στον εν λόγω κοινωνικό χώρο, ιδίως λόγω των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους. (σκέψη 52)

Επιπλέον, η ύπαρξη διακρίσεων ή διώξεων εις βάρος των γυναικών, λόγω του φύλου τους, μπορεί να αποτελεί σημαντικό παράγοντα προκειμένου να προσδιοριστεί εάν οι γυναίκες, στο σύνολό τους, θεωρούνται διαφορετικές ιδίως λόγω των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στην εν λόγω χώρα καταγωγής.

Το γεγονός ότι σε μια δεδομένη χώρα καταγωγής, οι γυναίκες, λόγω του φύλου τους, «εκτίθενται [στη χώρα καταγωγής τους,] σε σωματική ή ψυχική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της ενδοοικογενειακής βίας», ενισχύει τη διαπίστωση ότι οι γυναίκες μπορεί να έχουν μια ιδιαίτερη ταυτότητα στην εν λόγω χώρα ⁽⁵⁸⁾.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁵⁹⁾

... οι γυναίκες, στο σύνολό τους, έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, οσάκις διαπιστώνεται ότι, λόγω του φύλου τους, εκτίθενται στη χώρα καταγωγής τους, σε σωματική ή ψυχική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της ενδοοικογενειακής βίας. (σκέψη 57)

3) Σύνδεσμος

Στις χώρες καταγωγής όπου έχει διαπιστωθεί η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας γυναικών, **το γεγονός και μόνο ότι η αιτούσα είναι γυναίκα δεν αρκεί για την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.**

Πρέπει να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να αποδειχθεί ότι η αιτούσα έχει βάσιμο φόβο δίωξης, επειδή είναι μέλος της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των γυναικών.

⁽⁵⁷⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

⁽⁵⁸⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, σκέψη 57.

⁽⁵⁹⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

4.2.2. Γυναίκες που αρνούνται ή τερματίζουν έναν εξαναγκαστικό γάμο

Στην υπόθεση WS, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι, σε χώρες όπου ο αναγκαστικός γάμος αποτελεί κοινωνικό κανόνα, οι γυναίκες που εναντιώνονται στη σύναψή του ή που παραβιάζουν τον κανόνα θέτοντας τέλος στον εν λόγω γάμο, μπορούν να θεωρηθούν ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η άρνηση στη σύναψη (αναγκαστικού) γάμου ή ο τερματισμός του μπορεί να θεωρηθεί «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί».

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁶⁰⁾

Υπό το πρίσμα των πληροφοριών που περιέχονται στην απόφαση περί παραπομπής, επισημαίνεται ειδικότερα ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι γυναίκες οι οποίες διέφυγαν προκειμένου να μην εξαναγκασθούν στη σύναψη γάμου ή έγγαμες γυναίκες οι οποίες εγκατέλειψαν τη συζυγική τους εστία έχουν, ως εκ του γεγονότος αυτού, «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί», κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης. (σκέψη 51)

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Οι γυναίκες που μοιράζονται αυτό το κοινό ιστορικό παρελθόν (π.χ. διέφυγαν προκειμένου να μην εξαναγκασθούν στη σύναψη γάμου ή εγκατέλειψαν τη συζυγική τους εστία) μπορούν να θεωρηθούν ως ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, εάν διαπιστωθεί ότι γίνονται αντιληπτές ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Η ιδιαίτερη ταυτότητα μπορεί να απορρέει από την ύπαρξη κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων, συμπεριλαμβανομένης της πρακτικής του αναγκαστικού γάμου.

Επιπλέον, η ύπαρξη διακρίσεων και/ή διώξεων κατά των γυναικών που εναντιώνονται στη σύναψη αναγκαστικού γάμου ή που παραβιάζουν τους κοινωνικούς κανόνες θέτοντας τέλος στον γάμο που είχαν εξαναγκασθεί να συνάψουν, μπορεί να ενισχύσει τη διαπίστωση ότι γίνονται αντιληπτές ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο. Οι εν λόγω πράξεις μπορεί να αφορούν, για παράδειγμα, τον στιγματισμό, τον εξοστρακισμό, πράξεις βίας ή τον κοινωνικό αποκλεισμό ⁽⁶¹⁾.

⁽⁶⁰⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

⁽⁶¹⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14, σκέψη 58.

ΔΕΕ, WS, 2024 ⁽⁶²⁾

... γυναίκες οι οποίες εναντιώνονται στη σύναψη αναγκαστικού γάμου, όταν μπορεί να θεωρηθεί ότι η πρακτική αυτή αποτελεί κοινωνικό κανόνα εντός του κοινωνικού χώρου στον οποίο διαβιούν, ή οι οποίες παραβιάζουν τον εν λόγω κοινωνικό κανόνα θέτοντας τέλος στον γάμο που είχαν εξαναγκασθεί να συνάψουν, μπορεί να θεωρηθεί ότι έχουν την ιδιότητα μέλους κοινωνικής ομάδας με ιδιαίτερη ταυτότητα στη χώρα καταγωγής τους, εάν, λόγω της συμπεριφοράς τους αυτής, στιγματίστηκαν και εισέπραξαν την αποδοκιμασία του περιβάλλοντος κοινωνικού τους χώρου, με συνέπεια να υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό ή βίαιες πράξεις. (σκέψη 58)

4.2.3. Γυναίκες που ταυτίζονται με την αξία της ισότητας των φύλων

Στην υπόθεση *K και L*, το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, **οι γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των ανήλικων κοριτσιών, οι οποίες, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ταυτίζονται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών**, μπορούν να θεωρούνται ότι έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας».

ΔΕΕ, K και L, 2024 ⁽⁶³⁾

... το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', και παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 έχει την έννοια ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες υπήκοοι της χώρας αυτής, συμπεριλαμβανομένων των ανήλικων κοριτσιών, οι οποίες έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», ιδιότητα η οποία αποτελεί «λόγο δίωξης» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα. (σκέψη 64)

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το γεγονός ότι μια γυναίκα ταυτίζεται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών μπορεί να θεωρηθεί ως **«χαρακτηριστικό ή πεποίθηση τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να [την] αποκηρύξει»**.

Ουδόλως ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η αιτούσα δεν θεωρεί τον εαυτό της ως μέλος ομάδας στο πλαίσιο της οποίας μοιράζεται με άλλες γυναίκες την ίδια θεμελιώδη αξία. Η πίστη στην ισότητα των φύλων είναι εγγενής στην ταυτότητά της και δεν απαιτεί την ένταξη σε

⁽⁶²⁾ ΔΕΕ, 2024, [WS](#), ό.π., υποσημείωση 14.

⁽⁶³⁾ ΔΕΕ, 2024, [K και L](#), ό.π., υποσημείωση 16.

ομάδα προκειμένου να αναγνωριστεί ως ένα χαρακτηριστικό θεμελιώδους σημασίας για τη συνείδηση και την προσωπική της ακεραιότητα ⁽⁶⁴⁾.

ΔΕΕ, Κ και Λ, 2024 ⁽⁶⁵⁾

Συναφώς, αφενός, όπως επισημαίνει ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 34 των προτάσεών του, η πραγματική ταύτιση μιας γυναίκας με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθόσον ενέχει τη βούλησή της να απολαμβάνει την ισότητα αυτή στην καθημερινή της ζωή, προϋποθέτει το να μπορεί να προβαίνει η ίδια ελεύθερα στις επιλογές που αφορούν τη ζωή της, ιδίως ως προς τη μόρφωση και την επαγγελματική της σταδιοδρομία, την έκταση και τη φύση των δραστηριοτήτων της στη δημόσια σφαίρα, τη δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας μέσω της εργασίας εκτός οικίας, τις αποφάσεις σχετικά με το εάν θα επιλέξει να διαμένει μόνη της ή με την οικογένειά της, και την ελεύθερη επιλογή συντρόφου, επιλογές που είναι ουσιώδεις στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της ταυτότητάς της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η πραγματική ταύτιση μιας υπηκόου τρίτης χώρας με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών μπορεί να θεωρηθεί ως «χαρακτηριστικ[ό] ή πεπο[ίθη]ση τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να [την] αποκηρύξει». Συναφώς, ουδόλως ασκεί επιρροή το γεγονός ότι η εν λόγω υπήκοος δεν θεωρεί ότι αποτελεί μια ομάδα με τις άλλες υπηκόους τρίτων χωρών ή με το σύνολο των γυναικών που ταυτίζονται με τη θεμελιώδη αυτή αξία. (σκέψη 44)

Επιπλέον, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το γεγονός ότι νεαρές γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των ανήλικων κοριτσιών ⁽⁶⁶⁾, διέμειναν σε κράτος μέλος υποδοχής για μια περίοδο της ζωής τους κατά την οποία διαμορφώνεται η ταυτότητα ενός προσώπου και ότι, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους αυτής, ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών είναι ικανό να συνιστά **«κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί»** ⁽⁶⁷⁾.

ΔΕΕ, Κ και Λ, 2024 ⁽⁶⁸⁾

... το γεγονός ότι νεαρές υπήκοοι τρίτης χώρας διέμειναν σε κράτος μέλος υποδοχής για μια περίοδο της ζωής τους κατά την οποία διαμορφώνεται η ταυτότητα ενός προσώπου και ότι, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους αυτής, ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών είναι ικανό να συνιστά «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', πρώτο εδάφιο, πρώτη περίπτωση, της οδηγίας 2011/95. (σκέψη 45)

⁽⁶⁴⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και Λ](#), ό.π., υποσημείωση 16.

⁽⁶⁵⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και Λ](#), ό.π., υποσημείωση 16.

⁽⁶⁶⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και Λ](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 45.

⁽⁶⁷⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και Λ](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 45.

⁽⁶⁸⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και Λ](#), ό.π., υποσημείωση 16.

Η ταύτιση με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών δεν απαιτεί απαραίτητα πολιτική ή θρησκευτική πεποίθηση. Ωστόσο, σε ορισμένα πλαίσια, η ταύτιση αυτή μπορεί να διασταυρώνεται με πολιτικές ή θρησκευτικές πεποιθήσεις, ενώ η δίωξη που βασίζεται στην εν λόγω ταύτιση μπορεί να σχετίζεται με πολλούς λόγους. Όταν η δέσμευση ενός ατόμου για την ισότητα των φύλων συνάδει με πολιτικές ή θρησκευτικές αξίες, η δίωξη λόγω της υιοθέτησης τέτοιων πεποιθήσεων μπορεί να αποδοθεί στην ιδιότητα του μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, καθώς και στις πολιτικές πεποιθήσεις ή τη θρησκεία. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η δίωξη δεν οφείλεται μόνο στην πίστη του ατόμου στην ισότητα των φύλων, αλλά και στο γεγονός ότι η πίστη αυτή μπορεί να αλληλεπικαλύπτεται με ευρύτερες πολιτικές ή θρησκευτικές ιδεολογίες, καθιστώντας έτσι το άτομο ευάλωτο σε διώξεις για πολλαπλούς λόγους σύμφωνα με τον ορισμό του πρόσφυγα ⁽⁶⁹⁾.

Η αποφαινόμενη αρχή πρέπει να εξακριβώσει εάν οι αιτούσες ταυτίζονται **πραγματικά** με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, δηλαδή ότι η αιτούσα επιδιώκει να απολαμβάνει την ισότητα αυτή στην καθημερινή της ζωή και ότι η αξία αυτή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητάς της. Δεν θα πρέπει **να αναμένεται από την αιτούσα να αποκρύψει ή να επιδεικνύει συγκράτηση** κατά την εξωτερίκευση της εν λόγω ταύτισης ⁽⁷⁰⁾.

➤ **Ταύτιση με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών**

Το Δικαστήριο παρέσχε στοιχεία σχετικά με το τι πρέπει να νοείται ως «γυναίκες που ταυτίζονται με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών». Σύμφωνα με το Δικαστήριο, για μια γυναίκα αυτό προϋποθέτει:

το να μπορεί να προβαίνει η ίδια ελεύθερα στις επιλογές που αφορούν τη ζωή της, ιδίως ως προς τη μόρφωση και την επαγγελματική της σταδιοδρομία, την έκταση και τη φύση των δραστηριοτήτων της στη δημόσια σφαίρα, τη δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας μέσω της εργασίας εκτός οικίας, τις αποφάσεις σχετικά με το εάν θα επιλέξει να διαμένει μόνη της ή με την οικογένειά της, και την ελεύθερη επιλογή συντρόφου, επιλογές που είναι ουσιώδεις στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της ταυτότητάς της ⁽⁷¹⁾.

Το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι το γεγονός ότι μια αιτούσα ταυτίζεται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών κατά τη διάρκεια της παραμονής της σε κράτος μέλος **δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως περίσταση που η εν λόγω υπήκοος προκάλεσε εσκεμμένως** μετά την αναχώρησή της από τη χώρα καταγωγής. Επιπλέον, **δεν μπορεί ούτε να θεωρηθεί ως δραστηριότητα στην οποία επιδόθηκε η αιτούσα** αφότου εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής της **με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αιτήσεως διεθνούς προστασίας**, κατά την έννοια του άρθρου 5 παράγραφος 2 του ΚΑΑ ⁽⁷²⁾.

⁽⁶⁹⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 52.

⁽⁷⁰⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 63.

⁽⁷¹⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 44.

⁽⁷²⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 62.

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Οι γυναίκες που ταυτίζονται πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ενδέχεται να έχουν διαφορετική ταυτότητα στη χώρα καταγωγής τους, καθώς μπορεί να γίνονται αντιληπτές ως διαφορετικές λόγω αυτής της ταύτισης και ως αποτέλεσμα των **κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων** ⁽⁷³⁾.

4.2.4. Ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ορίζει τον ΑΓΓΟ ως κάθε διαδικασία η οποία συνεπάγεται τη μερική ή ολική αφαίρεση των εξωτερικών γυναικείων γεννητικών οργάνων ή άλλο τραυματισμό των γυναικείων γεννητικών οργάνων για μη ιατρικούς λόγους ⁽⁷⁴⁾.

Ο ΑΓΓΟ είναι επιβλαβής παραδοσιακή πρακτική και θεωρείται ότι συνιστά προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κοριτσιών και γυναικών ⁽⁷⁵⁾.

Όπως προαναφέρθηκε, η αιτιολογική σκέψη 40 του ΚΑΑ μνημονεύει ρητώς «ορισμένες νομικές παραδόσεις και έθιμα, που οδηγούν επί παραδείγματι σε ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων» και θα πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη κατά την αξιολόγηση της αίτησης.

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο στη χώρα καταγωγής, η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα μπορεί να απαρτίζεται από γυναίκες και κορίτσια των οποίων το κοινό χαρακτηριστικό είναι ότι δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ σύμφωνα με τις τοπικές παραδόσεις και εξακολουθούν να αρνούνται να υποβληθούν στην εν λόγω πρακτική. Η ομάδα αυτή μπορεί να ορίζεται μέσω διαφόρων διαστάσεων: μπορεί να βασίζεται σε εγγενή χαρακτηριστικά, όπως η ηλικία, το φύλο ή η εθνικότητα, σε ένα κοινό ιστορικό παρελθόν, όπως η απόφαση να μην υποβληθεί σε ΑΓΓΟ, και/ή σε χαρακτηριστικό ή πεποίθηση που είναι θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση του ατόμου, ιδίως η προσωπική ή πολιτισμική αντίληψη που καταδικάζει τον ΑΓΓΟ.

Η ομάδα αυτή μπορεί επίσης να περιλαμβάνει γυναίκες και κορίτσια που έχουν ήδη υποβληθεί σε κάποιο είδος ΑΓΓΟ, αλλά εξακολουθούν να διατρέχουν τον κίνδυνο να υποβληθούν σε επιπλέον μορφή ΑΓΓΟ ⁽⁷⁶⁾.

⁽⁷³⁾ ΔΕΕ, 2024, [Κ και L](#), ό.π., υποσημείωση 16, σκέψη 49.

⁽⁷⁴⁾ ΠΟΥ, *Classification of female genital mutilation* (Ταξινόμηση του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων), 2007.

⁽⁷⁵⁾ ΠΟΥ, *Eliminating Female genital mutilation - An interagency statement OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, WHO* (Εξάλειψη του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων - Διυπηρεσιακή δήλωση OHCHR, UNAIDS, UNDP, UNECA, UNESCO, UNFPA, UNHCR, UNICEF, UNIFEM, ΠΟΥ), σ. 8.

⁽⁷⁶⁾ UNHCR, *Οδηγίες για τον χειρισμό των αιτημάτων ασύλου στις περιπτώσεις ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων*, Μάιος 2009, σ. 5, σημείο 6.

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσον η ομάδα γυναικών και κοριτσιών που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ, σύμφωνα με τις τοπικές παραδοσιακές πρακτικές, συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, πρέπει να αξιολογηθεί εάν η ομάδα αυτή έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα καταγωγής. Μεταξύ άλλων, πρέπει να εξεταστεί εάν οι εν λόγω γυναίκες και τα κορίτσια γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

Σε χώρες ή περιοχές στις οποίες ο ΑΓΓΟ είναι ευρέως διαδεδομένος, οι γυναίκες και τα κορίτσια που δεν έχουν υποβληθεί στην πρακτική αυτή ή που θεωρείται ότι δεν έχουν υποβληθεί σε αυτήν «επαρκώς» σύμφωνα με τους τοπικούς κανόνες, ενδέχεται να θεωρούνται ότι διαφέρουν από τις γυναίκες που έχουν υποβληθεί στην πρακτική αυτή. Η ιδιαίτερη ταυτότητά τους θα μπορούσε να καταδειχθεί από το γεγονός ότι υφίστανται κοινωνικό εξοστρακισμό, καθώς αυτές οι γυναίκες και τα κορίτσια μπορεί να στιγματιστούν ως «ακάθαρτες» ή «αμφιβόλου ηθικής» από την τοπική κοινωνία. Για παράδειγμα, η κοινωνική απόρριψη μπορεί να εκδηλώνεται με την άρνηση των ανδρών να παντρευτούν γυναίκες που δεν έχουν υποβληθεί σε ΑΓΓΟ, απομονώνοντάς τις περαιτέρω από τον ευρύτερο κοινωνικό ιστό.

Επιπλέον, οι γυναίκες και τα κορίτσια που αντιτίθενται ενεργά στον ΑΓΓΟ ή που αρνούνται να συμμετάσχουν σε αυτή την επιβλαβή πρακτική μπορεί να θεωρηθούν ότι παραβιάζουν εδραιωμένα κοινωνικά ήθη και, επομένως, στιγματίζονται σε μεγάλο βαθμό και υφίστανται διακρίσεις. Αυτό δεν ισχύει μόνο για τις ίδιες τις γυναίκες και τα κορίτσια, αλλά μπορεί επίσης να ισχύει και για τους άνδρες που αντιτάσσονται στον ΑΓΓΟ για τις θυγατέρες τους. Σε αυτά τα πλαίσια, τόσο η άρνηση συμμόρφωσης με τις προσδοκίες της κοινωνίας όσον αφορά τον ΑΓΓΟ όσο και η ενεργός στάση εναντίον του μπορούν να δημιουργήσουν μια σαφή και προσδιορισίμη κοινωνική ομάδα που χαρακτηρίζεται από διώξεις ή κίνδυνο βλάβης.

3) Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα θα μπορούσε να είναι «κορίτσια ή γυναίκες που δεν έχουν υποβληθεί, και/ή αρνούνται να υποβληθούν, σε ΑΓΓΟ στη χώρα Χ»), δεν αρκεί για την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης του καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Στην προκειμένη περίπτωση, στην οποία η μορφή δίωξης για την οποία εκφράζεται φόβος είναι ο ΑΓΓΟ, κατά κανόνα είναι εύκολο να τεκμηριωθεί αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της πράξης δίωξης και του λόγου. Επιπλέον, ενδέχεται να υπάρχουν και άλλοι κίνδυνοι δίωξης, όπως σοβαρές μορφές δυσμενούς διάκρισης ή εξοστρακισμός.

4.2.5. Άλλα πιθανά προφίλ που σχετίζονται με το φύλο

Ακολουθεί ένας κατάλογος συχνών παραδειγμάτων γυναικών που έχουν πρόσθετα κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να τις χαρακτηρίσουν ως μέλη μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας σε συγκεκριμένες χώρες καταγωγής. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τα παραδείγματα αυτά δεν έχουν καθολική εφαρμογή σε όλες τις χώρες ή τις κοινωνίες. Η αναγνώριση μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας πρέπει πάντα να αξιολογείται στο συγκεκριμένο πλαίσιο της χώρας καταγωγής, λαμβάνοντας υπόψη τις μοναδικές πολιτιστικές, νομικές και κοινωνικές συνθήκες που μπορεί να επηρεάσουν την αναγνώριση της ομάδας και τους κινδύνους που αντιμετωπίζει. Ως εκ τούτου, κάθε περίπτωση θα πρέπει να αξιολογείται βάσει ενδελεχούς κατανόησης του τοπικού πλαισίου και των εμπειριών των γυναικών εντός της συγκεκριμένης κοινωνίας.

- **Γυναίκες που υπήρξαν θύματα βιασμού ή άλλων μορφών σεξουαλικής βίας** και οι οποίες στιγματίζονται από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.
- **Γυναίκες πρώην ιερόδουλες** οι οποίες εξοστρακίζονται ή αντιμετωπίζουν άλλες μορφές δυσμενούς διάκρισης, τιμωρία ή κακομεταχείριση.
- **Γυναίκες θύματα εμπορίας ανθρώπων** οι οποίες εξοστρακίζονται από την οικογένειά τους και την κοινωνία γενικότερα (βλ. ενότητα [4.4. Θύματα εμπορίας ανθρώπων](#)).
- **Γυναίκες οι οποίες παραβιάζουν τα κοινωνικά ήθη**, π.χ. γυναίκες οι οποίες, βασιζόμενες σε βαθιά ριζωμένη πεποίθηση, αρνούνται να ακολουθήσουν τα παραδοσιακά πολιτισμικά πρότυπα τα οποία σχετίζονται με τον «προσδοκώμενο» ρόλο της γυναίκας στην οικογένεια. Μεταξύ των προφίλ αυτών περιλαμβάνονται τα προφίλ που περιγράφονται στην ενότητα [4.2.2. Γυναίκες που αρνούνται ή τερματίζουν έναν εξαναγκαστικό γάμο](#) και την ενότητα [4.2.3. Γυναίκες που ταυτίζονται με την αξία της ισότητας των φύλων](#)).

4.3. Παιδιά

Σύμφωνα με τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, θεωρείται παιδί κάθε ανθρώπινο ον μικρότερο των 18 ετών.

Η αιτιολογική σκέψη 37 του ΚΑΑ αναφέρει:

Αναλόγως των περιστάσεων, στις πράξεις δίωξης που στοχεύουν το φύλο ή τα παιδιά μπορούν να περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, η στρατολόγηση ανηλίκων, ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων, οι καταναγκαστικοί γάμοι, η εμπορία παιδιών και η παιδική εργασία και η εμπορία ανθρώπων για σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η κατάσταση των παιδιών μπορεί να επηρεαστεί σημαντικά από παράγοντες όπως η πραγματική ηλικία τους (ιδίως τα πολύ μικρά παιδιά) και η απουσία ή η έλλειψη υποστηρικτικών κοινωνικών δικτύων. Τα στοιχεία αυτά πρέπει πάντα να εξετάζονται προσεκτικά κατά τον καθορισμό του κατά πόσον τα παιδιά ανήκουν σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

Ακολουθεί κατάλογος συχνών παραδειγμάτων ομάδων παιδιών που, λόγω των κοινών χαρακτηριστικών τους, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα σε συγκεκριμένη χώρα καταγωγής. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τα παραδείγματα αυτά δεν έχουν καθολική εφαρμογή σε όλες τις χώρες ή τις κοινωνίες. Η ύπαρξη και η αναγνώριση μιας ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας πρέπει να αξιολογείται στο συγκεκριμένο πλαίσιο της χώρας καταγωγής ή ακόμη και συγκεκριμένων περιφερειών εντός της εν λόγω χώρας.

- **Κορίτσια με άθικτα γεννητικά όργανα τα οποία αρνούνται να υποβληθούν σε ΑΓΓΟ** (βλ. προφίλ στην ενότητα [4.2.5. Άλλα πιθανά προφίλ που σχετίζονται με το φύλο](#)).
- **Παιδιά που αρνούνται να ακολουθήσουν παραδοσιακά πολιτιστικά πρότυπα και τα οποία γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο**, π.χ. κορίτσια που σπουδάζουν ή φοιτούν στο σχολείο σε πολιτισμούς στους οποίους πρόσβαση στην εκπαίδευση έχουν μόνο τα αγόρια, παιδιά που αρνούνται έναν καταναγκαστικό γάμο.
- **Παιδιά θύματα εμπορίας τα οποία εξοστρακίζονται** (βλ. ενότητα [4.4. Θύματα εμπορίας ανθρώπων](#)). Τα παιδιά είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στην εμπορία, μεταξύ άλλων για σεξουαλική εκμετάλλευση, γάμο, οικιακή εργασία, σύγχρονη δουλεία, επαιτεία, παράνομη υιοθεσία, αξιόποινες δραστηριότητες.
- **Παιδιά κατηγορούμενα για μαγεία.**

4.4. Θύματα εμπορίας ανθρώπων

Η οδηγία 2011/36/ΕΕ ⁽⁷⁾ παρέχει τον ορισμό της εμπορίας ανθρώπων.

Άρθρο 2 της οδηγίας 2011/36/ΕΕ

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι τιμωρούνται οι ακόλουθες εκ προθέσεως τελούμενες πράξεις:
Η πρόσληψη, μεταφορά, διακίνηση, στέγαση ή υποδοχή προσώπων, συμπεριλαμβανομένης και της ανταλλαγής ή της μεταβίβασης εξουσίας επί των προσώπων αυτών, με την απειλή της χρήσης ή τη χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, απάτη, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με πληρωμή ή αποδοχή χρημάτων ή άλλων απολαβών για την εξασφάλιση της συναίνεσης προσώπου κατέχοντος εξουσία επί ενός άλλου, με σκοπό εκμετάλλευσης.
2. Ως κατάχρηση ευάλωτης κατάστασης νοείται η κατάσταση στην οποία το σχετικό πρόσωπο δεν έχει άλλη πραγματική ή παραδεκτή επιλογή από το να υποστεί τη συγκεκριμένη κατάχρηση.

⁽⁷⁾ [Οδηγία 2011/36/ΕΕ](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 15.4.2011).

3. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον, την εκμετάλλευση της εκπόρνευσης άλλων ή άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης, την καταναγκαστική παροχή εργασίας ή υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της επαιτείας, τη δουλεία ή άλλες πρακτικές παρεμφερείς προς τη δουλεία, την οικιακή δουλεία, την εκμετάλλευση εγκληματικών δραστηριοτήτων ή την αφαίρεση οργάνων, ή την εκμετάλλευση της παρένθετης μητρότητας, του καταναγκαστικού γάμου ή της παράνομης υιοθεσίας.

Οι περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων μπορούν να περιλαμβάνουν διάφορες καταστάσεις, όπως:

- άτομα που υπήρξαν **θύματα εμπορίας στη χώρα καταγωγής τους και διέφυγαν** στη χώρα ασύλου για να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας·
- άτομα που υπήρξαν **θύματα εμπορίας εκτός της χώρας καταγωγής τους**, σε τρίτη χώρα (π.χ. χώρα διέλευσης) ή στη χώρα ασύλου, και υποβάλλουν αίτηση διεθνούς προστασίας·
- άτομα τα οποία δεν υπήρξαν ποτέ θύματα εμπορίας αλλά **εκφράζουν τον φόβο ότι θα καταστούν θύματα εμπορίας** στη χώρα καταγωγής τους, και τα οποία διέφυγαν στη χώρα ασύλου για να υποβάλουν αίτηση διεθνούς προστασίας.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται ειδικότερα ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες οι οποίες απαρτίζονται από πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων. Δεν εξετάζεται η περίπτωση ατόμων που δεν υπήρξαν ποτέ θύματα εμπορίας και που εκτίθενται σε κίνδυνο εμπορίας λόγω της ιδιότητάς τους ως μελών ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

4.4.1. Κοινό χαρακτηριστικό

Τα πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων μπορούν να θεωρηθούν ότι συνιστούν ομάδα προσώπων που έχουν την κοινή εμπειρία ότι υπήρξαν θύματα εμπορίας ανθρώπων στο παρελθόν, η οποία μπορεί να θεωρηθεί «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί».

4.4.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα

Προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, πρέπει να εξεταστεί αν η ομάδα που προσδιορίζεται από ένα κοινό χαρακτηριστικό έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής.

Ο στιγματισμός, η αποξένωση ή οι δυσμενείς διακρίσεις στη χώρα ή στην περιοχή καταγωγής μπορεί να είναι ένδειξη ότι τα θύματα εμπορίας ανθρώπων γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι πληρούνται το κριτήριο του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΑ. Η αντίληψη εξαρτάται συχνά από το είδος της εκμετάλλευσης που υπέστη το θύμα. Για παράδειγμα, τα θύματα εργασιακής εκμετάλλευσης ή αφαίρεσης οργάνων ενδέχεται να γίνονται αντιληπτά με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι από τα θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

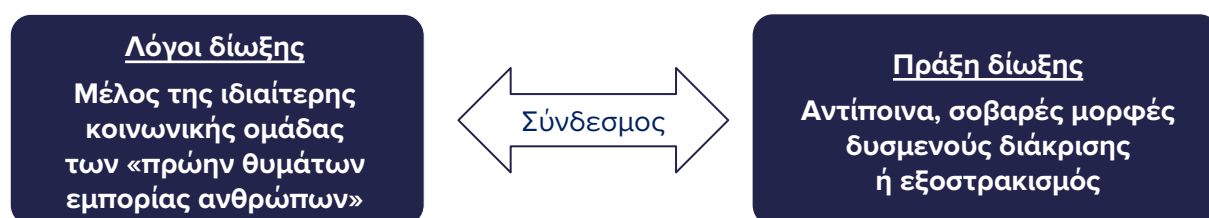
4.4.3. Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα θα μπορούσε να είναι «πρώην θύματα εμπορίας ανθρώπων») δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των «πρώην θυμάτων εμπορίας ανθρώπων» και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ως μέλος της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας των «πρώην θυμάτων εμπορίας ανθρώπων», ο αιτών μπορεί να είναι εκτεθειμένος σε διάφορες πράξεις δίωξης, όπως αντίποινα, σοβαρές μορφές δυσμενούς διάκρισης ή εξοστρακισμό.

Στην τελευταία περίπτωση, η κατάσταση περιγράφεται ως ακολούθως:

4.5. Άτομα με αναπηρίες και ασθένεια

Στην παρούσα ενότητα, μπορούν να διερευνηθούν διάφορες περιπτώσεις, π.χ. άτομα που γεννιούνται με αναπηρία ή συγγενή διαταραχή, άτομα που απέκτησαν αναπηρία λόγω πολέμου, των συνεπειών του ή ατυχήματος ή άτομα που πάσχουν από σοβαρές ασθένειες.

4.5.1. Κοινά χαρακτηριστικά

Τα άτομα με ασθένεια, αναπηρία ή γενετική διαταραχή ενδέχεται να θεωρηθούν ότι έχουν είτε ένα κοινό εγγενές χαρακτηριστικό είτε κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ανάλογα με τις ατομικές περιστάσεις τους.

4.5.2. Ιδιαίτερη ταυτότητα

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρίες ή ορισμένες ασθένειες μπορούν να προσλάβουν διάφορες μορφές και να οφείλονται σε νομοθεσία, έθιμα, παραδόσεις ή μύθους. Ανάλογα με τις προσωπικές περιστάσεις, οι δυσμενείς διακρίσεις ενδέχεται να αφορούν όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην εκπαίδευση, στην απασχόληση ή την υγειονομική περίθαλψη και, γενικότερα, την άσκηση ευρέος φάσματος ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων.

4.5.3. Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας [εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με (όνομα της αναπηρίας ή της ασθένειας)»] δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Σε μερικές περιπτώσεις, άτομα με αναπηρίες ή πάσχοντα από συγκεκριμένες σωματικές ή νοητικές παθήσεις ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής προσβολής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους και, επομένως, ενδέχεται να έχουν βάσιμο φόβο θανάτωσης, βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις ατομικές περιστάσεις, οι σοβαρές δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρίες ή ασθένειες ενδέχεται επίσης να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 του ΚΑΑ.

Όπως συμβαίνει με όλες τις περιπτώσεις και τα παραδείγματα που μνημονεύονται στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης, οι περιπτώσεις που ακολουθούν προορίζονται να αποτελέσουν παραδείγματα της εφαρμογής των αρχών που περιγράφηκαν στις προηγούμενες ενότητες. Δεν πρέπει να εκληφθούν ως ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες *in abstracto*, δεδομένου ότι η ύπαρξη ιδιαίτερων κοινωνικών ομάδων μπορεί να διαπιστωθεί μόνο με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο στη χώρα καταγωγής.

4.5.4. Άτομα με αναπηρίες

Τα άτομα με αναπηρίες περιλαμβάνουν εκείνα που έχουν μακροχρόνια σωματικά, ψυχικά, διανοητικά ή αισθητήρια εμποδία, που, σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμποδία, μπορούν να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην κοινωνία, σε ίση βάση με τους άλλους ⁽⁷⁸⁾.

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Ανάλογα με τις προσωπικές περιστάσεις, άτομα με αναπηρίες μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν είτε κοινό εγγενές χαρακτηριστικό είτε κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί.

⁽⁷⁸⁾ Άρθρο 1 της [σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του προαιρετικού πρωτοκόλλου](#), των Ηνωμένων Εθνών (A/RES/61/106), που εγκρίθηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2006 στην έδρα των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη, και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαΐου 2008.

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις, τα άτομα με αναπηρία ενδέχεται να υφίστανται δυσμενείς διακρίσεις και στιγματισμό σε πολλούς τομείς της ζωής. Αυτές οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με ορισμένες αναπηρίες ενδέχεται να υποδεικνύουν ότι τα άτομα αυτά γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στη χώρα καταγωγής τους ⁽⁷⁹⁾.

3) Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας [εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με (όνομα της αναπηρίας)»] δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής και τις προσωπικές περιστάσεις, τα μέλη της ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας «ατόμων με αναπηρία» ενδέχεται να είναι εκτεθειμένα σε διάφορες πράξεις δίωξης, περιλαμβανομένων και σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αναπηρία ενδέχεται να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 του ΚΑΑ.

4.5.5. Άτομα με αλφισμό

Ο αλφισμός είναι σπάνια, μη μεταδοτική, γενετική, κληρονομική πάθηση, από την οποία πάσχουν άνθρωποι σε ολόκληρο τον κόσμο ανεξαρτήτως εθνικότητας ή φύλου. Οφείλεται σε σημαντικό έλλειμμα παραγωγής μελανίνης και χαρακτηρίζεται από μερική ή παντελή έλλειψη χρωστικής στο δέρμα, στα μαλλιά και στα μάτια ⁽⁸⁰⁾.

1) Κοινό χαρακτηριστικό

Τα άτομα με αλφισμό μπορούν να θεωρηθούν ότι έχουν ένα κοινό εγγενές χαρακτηριστικό.

⁽⁷⁹⁾ Ηνωμένα Έθνη, [Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights - Equality and non-discrimination under article 5 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities](#) (έκθεση της Υπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα - Ισότητα και απαγόρευση των διακρίσεων βάσει του άρθρου 5 της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες), 9 Δεκεμβρίου 2016, σ. 4, σημείο 6.

⁽⁸⁰⁾ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, [Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism](#) (Έκθεση ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αλφισμό), A/HRC/31/63, 18 Ιανουαρίου 2016, σ. 5, σημείο 12.

2) Ιδιαίτερη ταυτότητα

Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής, τα άτομα με αλφισμό ενδέχεται να υφίστανται πολλές μορφές δυσμενούς διάκρισης, λόγω νομοθεσίας, παράδοσης, εθίμων ή κρατούντων μύθων ⁽⁸¹⁾.

Αυτά τα είδη δυσμενούς διάκρισης ενδέχεται να καταστήσουν δυνατή τη διαπίστωση ότι τα άτομα με αλφισμό γίνονται αντιληπτά ως διαφορετικά από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και, επομένως, ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στις συγκεκριμένες χώρες στις οποίες υφίστανται τέτοιες δυσμενείς διακρίσεις.

3) Σύνδεσμος

Η διαπίστωση της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας (εν προκειμένω, η ομάδα αυτή θα μπορούσε να είναι «πρόσωπα με αλφισμό») δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα.

Πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και βάσιμου φόβου δίωξης ή έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής.

Ανάλογα με το πλαίσιο στη χώρα καταγωγής και τις ατομικές περιστάσεις, τα άτομα με αλφισμό ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο σοβαρής προσβολής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους, περιλαμβανομένων θανάτωσης, βασανιστηρίων ή απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

Οι δυσμενείς διακρίσεις και ο στιγματισμός ατόμων με αλφισμό ενδέχεται επίσης να ισοδυναμούν με δίωξη κατά την έννοια του άρθρου 9 του ΚΑΑ.

⁽⁸¹⁾ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, [Report of the Independent Expert on the enjoyment of human rights by persons with albinism](#) (Εκθεση ανεξάρτητου εμπειρογνώμονα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα των ατόμων με αλφισμό), A/HRC/31/63, 18 Ιανουαρίου 2016, σ. 6, σημεία 14 και 16.

Κύρια σημεία που πρέπει να θυμάστε

Σε ολόκληρο τον οδηγό επαναλαμβάνονται επτά γενικές παρατηρήσεις. Οι παρατηρήσεις αυτές απαριθμούνται εδώ ως κύρια σημεία που αξίζει να συγκρατήσετε και θα πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε υπόψη όταν εξετάζεται η έννοια της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας.

Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν επαρκεί από μόνη της για την πλήρωση των προϋποθέσεων χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα. Πρέπει να πληρούνται επίσης τα άλλα στοιχεία του ορισμού του πρόσφυγα, περιλαμβανομένων και της ύπαρξης βάσιμου φόβου δίωξης και του συνδέσμου του με τον συγκεκριμένο λόγο δίωξης.

- Η διαπίστωση και μόνο της ιδιότητας του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν αρκεί ώστε να πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα. Συγκεκριμένα, πρέπει επίσης να πληρούνται και τα λοιπά κριτήρια υπαγωγής τα οποία προβλέπονται στον ορισμό του πρόσφυγα. Ειδικότερα, ο αιτών πρέπει να έχει βάσιμο φόβο δίωξης και πρέπει να υπάρχει σύνδεσμος (ήτοι αιτιώδης συνάφεια) μεταξύ της ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας και της δίωξης (ή της έλλειψης προστασίας κατά της δίωξης αυτής) και πρέπει να αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει διαθέσιμη προστασία στη χώρα καταγωγής.
- Στο πλαίσιο της αξιολόγησης αίτησης διεθνούς προστασίας, η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξετάζεται μόνο σε συνδυασμό με φόβο δίωξης. Η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν είναι αυτοτελής έννοια. Πρέπει να αξιολογείται μόνο σε πλαίσιο στο οποίο μπορεί να αποδειχθεί η ύπαρξη φόβου δίωξης στη χώρα καταγωγής.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.5 Σύνδεσμος \(λόγοι\)](#).

Η ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα απαρτίζεται από μέλη τα οποία έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό πέραν του γεγονότος και μόνο ότι φοβούνται ότι θα υποστούν δίωξη.

- Παρότι η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας δεν θα πρέπει να αξιολογείται εκτός του πλαισίου φόβου δίωξης, ο κοινός φόβος δίωξης δεν επαρκεί αφ' εαυτού για να συναχθεί με βεβαιότητα η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας. Με άλλα λόγια, μια ομάδα δεν μπορεί να υφίσταται μόνο λόγω του γεγονότος ότι διατρέχει κίνδυνο δίωξης.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.2 Κοινό χαρακτηριστικό](#).

Η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας πρέπει πάντοτε να αναλύεται σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες στη χώρα καταγωγής και λαμβανομένου υπόψη του περιβάλλοντος κοινωνικού χώρου.

- Η ύπαρξη ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας εξαρτάται από το εθνικό πλαίσιο στη χώρα καταγωγής. Ειδικότερα, η ιδιαίτερη ταυτότητα πρέπει να στοιχειοθετείται σε σχέση με την οικεία χώρα, στην οποία η ομάδα θα πρέπει να «γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο».
- Ως εκ τούτου, είναι αδύνατον να παρασχεθεί ή να καθοριστεί ένας κατάλογος περιπτώσεων που θα συνιστούσαν ιδιαίτερες κοινωνικές ομάδες in abstracto, ο οποίος θα ίσχυε ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής. Όλα τα παραδείγματα που παρέχονται στο παρόν έγγραφο καθοδήγησης έχουν ως αποκλειστικό σκοπό να στηρίξουν την υποκείμενη νομική ανάλυση.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.3 Ιδιαίτερη ταυτότητα](#).

Ο ορισμός της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» ακολουθεί σωρευτική προσέγγιση.

- Το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του ΚΑΑ ορίζει ότι, προκειμένου να αποδειχθεί η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, οι δύο προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται σωρευτικώς: κοινά χαρακτηριστικά και αντίληψη ιδιαίτερης ταυτότητας.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.1 Σωρευτική προσέγγιση](#).

Το μέγεθος της ομάδας δεν έχει σημασία.

- Όταν είναι δυνατόν, μπορεί να είναι προτιμότερος ο ορισμός πιο συγκεκριμένων ομάδων. Ωστόσο, το πραγματικό μέγεθος του πληθυσμού που περιλαμβάνεται σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, όπως και για τους άλλους λόγους δίωξης, δεν έχει σημασία για τη διαπίστωση της ύπαρξής της.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.4 Ιδιότητα μέλους](#).

Η συνοχή της ομάδας καθεαυτήν δεν είναι απαραίτητη.

- Η συνοχή μεταξύ μελών της ομάδας δεν αποτελεί προϋπόθεση. Τα μέλη της ομάδας δεν χρειάζεται να γνωρίζονται ή να συνδέονται μεταξύ τους με οποιονδήποτε τρόπο.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.4 Ιδιότητα μέλους](#).

Δεν είναι αναγκαίο να διατρέχουν κίνδυνο δίωξης όλα τα μέλη της ομάδας.

- Δεν είναι αναγκαίο να έχουν στοχοποιηθεί για δίωξη όλα τα μέλη της ομάδας.

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ενότητα [3.6 Ειδικές παρατηρήσεις](#).

5. Νομολογία της ΕΕ

Στη συνέχεια παρατίθεται η νομολογία του ΔΕΕ η οποία ελήφθη υπόψη για τους σκοπούς του παρόντος εγγράφου καθοδήγησης:

ΔΕΕ, Περίληψη της απόφασης στην υπόθεση X, Y και Z, 2013 (αποσπάσματα) ⁽⁸²⁾

1. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ύπαρξη ποινικής νομοθεσίας αφορώσας ειδικά τους ομοφυλόφιλους καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι τα πρόσωπα αυτά πρέπει να θεωρηθούν ως αποτελούντα ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα.

Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας, το οποίο ορίζει τι συνιστά ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα στην οποία η συμμετοχή δύναται να δημιουργήσει πραγματικό φόβο διώξεως, απαιτεί να πληρούνται ειδικά δύο σωρευτικές προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει. Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην περί ης πρόκειται τρίτη χώρα επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα.

Όσον αφορά την πρώτη από τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν αμφισβητείται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός ενός προσώπου αποτελεί τόσο θεμελιώδους σημασίας χαρακτηριστικό της ταυτότητάς του ώστε το πρόσωπο αυτό να μην πρέπει να αναγκάζεται να τον αποκηρύξει. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 2004/83, από το οποίο προκύπτει ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής, ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα δύναται να είναι μια ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό έναν γενετήσιο προσανατολισμό. Η δεύτερη προϋπόθεση απαιτεί όπως, στη συγκεκριμένη χώρα καταγωγής, η ομάδα της οποίας τα μέλη έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό έχει ιδιαίτερη ταυτότητα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο η ομάδα αυτή γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική.

(βλ. σκέψεις 44-47, 49, διατακτ. 1)

2. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, σε συνδυασμό με το άρθρο της 9, παράγραφος 2, στοιχείο γ', πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι απλώς και μόνον η ποινικοποίηση των ομοφυλοφιλικών πράξεων δεν

⁽⁸²⁾ ΔΕΕ, Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα), συνεκδικασθείσες υποθέσεις C 199/12 έως C-201/12 — X, Y και Z, 7 Νοεμβρίου 2013. Παραπομπή στην πλήρη απόφαση στην υποσημείωση 9.

αποτελεί, αυτή καθ' εαυτήν, πράξη διώξεως. Αντιθέτως, ποινή φυλακίσεως ή καθείρξεως κολάζουσα ομοφυλοφιλικές πράξεις και όντως εφαρμοζόμενη στη χώρα καταγωγής η οποία θέσπισε μια τέτοια νομοθεσία πρέπει να θεωρηθεί δυσανάλογη ή μεροληπτική κύρωση και επομένως αποτελεί πράξη διώξεως.

Όταν ένας αιτών άσυλο προβάλλει ότι στη χώρα καταγωγής του υπάρχει νομοθεσία η οποία ποινικοποιεί ομοφυλοφιλικές πράξεις, στις εθνικές αρχές απόκειται να προβούν, στο πλαίσιο της κατά το άρθρο 4 της οδηγίας 2004/83 αξιολογήσεώς τους των γεγονότων και περιστάσεων, σε εξέταση όλων των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών σχετικά με αυτή τη χώρα καταγωγής, περιλαμβανομένων των νόμων και κανονισμών της χώρας καταγωγής και του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζονται, όπως προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής. Στο πλαίσιο της εξέτασεως αυτής, στις εν λόγω αρχές απόκειται ιδίως να καθορίσουν αν, στη χώρα καταγωγής του αιτούντος, η προβλεπόμενη από μια τέτοια νομοθεσία ποινή φυλακίσεως ή καθείρξεως εφαρμόζεται στην πράξη. Ακριβώς υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών απόκειται στις εθνικές αρχές να αποφασίσουν αν πρέπει να θεωρηθεί ότι, όντως, ο αιτών άσυλο έχει βάσιμο φόβο ότι θα διωχθεί αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του.

(βλ. σκέψεις 58-61, διατακτ. 2)

3. Το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/83, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, σε συνδυασμό με το άρθρο της 2, στοιχείο γ', πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι μόνον αξιόποινες κατά τη νομοθεσία των κρατών μελών ομοφυλοφιλικές πράξεις αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της. Κατά την αξιολόγηση αιτήσεως παροχής του καθεστώτος πρόσφυγα, οι αρμόδιες αρχές δεν δύνανται εύλογα να αναμένουν, προκειμένου ο αιτών άσυλο να αποφύγει δίωξή του, να αποκρύπτει την ομοφυλοφιλία του στη χώρα καταγωγής του ή να επιδεικνύει συγκράτηση κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του.

Εν προκειμένω, το να απαιτηθεί μέλη κοινωνικής ομάδας που έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό να αποκρύψουν τον προσανατολισμό αυτόν αντίκειται σε αυτή ταύτη την αναγνώριση ενός χαρακτηριστικού τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε να μην πρέπει να αναγκάζονται οι ενδιαφερόμενοι να το αποκηρύξουν. Επομένως, στον ενδιαφερόμενο θα πρέπει να παρέχεται καθεστώς πρόσφυγα σύμφωνα με το άρθρο 13 της οδηγίας όταν αποδεικνύεται ότι, αν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του, η ομοφυλοφιλία του θα τον εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο διώξεως υπό την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας, το δε γεγονός ότι θα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο επιδεικνύοντας μεγαλύτερη συγκράτηση απ' ό,τι ένας ετεροφυλόφιλος κατά την εξωτερίκευση του γενετήσιου προσανατολισμού του δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο αυτό.

(βλ. σκέψεις 70, 75, 76, διατακτ. 3)

ΔΕΕ, Περίληψη της απόφασης στην υπόθεση F, 2018 (αποσπάσματα) ⁽⁸³⁾

1. Τονίζεται ότι, λαμβανομένου υπόψη του ιδιαίτερου πλαισίου στο οποίο εντάσσονται οι αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας, οι δηλώσεις του αιτούντος διεθνή προστασία σχετικά με τον γενετήσιο προσανατολισμό του δεν συνιστούν παρά την αφετηρία της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της οδηγίας 2011/95 διαδικασίας αξιολόγησης των γεγονότων και των περιστάσεων (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ., C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 49). Συνεπώς, μολονότι εναπόκειται στον αιτούντα διεθνή προστασία να προσδιορίσει τον γενετήσιο προσανατολισμό του, ο οποίος αποτελεί στοιχείο που εμπίπτει στην προσωπική του σφαίρα, εντούτοις οι αιτήσεις παροχής διεθνούς προστασίας οι οποίες αιτιολογούνται από φόβο διώξεως λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, όπως ακριβώς και οι αιτήσεις που στηρίζονται σε άλλους λόγους διώξεως, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της ως άνω οδηγίας διαδικασίας αξιολόγησης (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Δεκεμβρίου 2014, Α κ.λπ., C-148/13 έως C-150/13, EU:C:2014:2406, σκέψη 52).

(βλέπε σκέψεις 28, 29)

2. Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο γενετήσιος προσανατολισμός συνιστά χαρακτηριστικό βάσει του οποίου μπορεί να θεμελιωθεί η ιδιότητα του αιτούντος ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, κατά την έννοια του άρθρου 2, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, όταν η ομάδα των προσώπων της οποίας τα μέλη έχουν τον ίδιο γενετήσιο προσανατολισμό γίνεται αντιληπτή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετική (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, Χ κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψεις 46 και 47), όπως επιβεβαιώνει άλλωστε και το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της ως άνω οδηγίας. Από το άρθρο 10, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής προκύπτει όμως ότι, κατά την αξιολόγηση από τα κράτη μέλη του βασίμου του φόβου του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από τη συνεπαγόμενη τη δίωξη ιδιότητα του μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, υπό την προϋπόθεση ότι η ιδιότητα αυτή του αποδίδεται από εκείνον που προβαίνει στη δίωξη.

Ως εκ τούτου, δεν είναι πάντοτε απαραίτητο, προκειμένου να κριθεί αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας που αιτιολογείται από φόβο διώξεως λόγω γενετήσιου προσανατολισμού, να εξεταστεί, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας αξιολόγησης των γεγονότων και των περιστάσεων, το ευλογοφανές του γενετήσιου προσανατολισμού του αιτούντος.

(βλέπε σκέψεις 30-32)

⁽⁸³⁾ ΔΕΕ, Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα), υπόθεση C-473/16 — F, 25 Ιανουαρίου 2018. Παραπομπή στην πλήρη απόφαση στην υποσημείωση 11.

**ΔΕΕ, Περίληψη της απόφασης στην υπόθεση Ahmedbekova, 2018
(αποσπάσματα) ⁽⁸⁴⁾**

5. Η συμμετοχή του αιτούντος διεθνή προστασία στην άσκηση προσφυγής κατά της χώρας καταγωγής του ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν μπορεί, καταρχήν, να θεωρηθεί, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 10 της οδηγίας 2011/95 αξιολόγησης των λόγων δίωξης ως στοιχείο που αποδεικνύει ότι ο αιτών ανήκει σε «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα», κατά την έννοια της παραγράφου 1, στοιχείο δ', του άρθρου αυτού, αλλά πρέπει να θεωρείται λόγος δίωξης λόγω «πολιτικών πεποιθήσεων», κατά την έννοια της παραγράφου 1, στοιχείο ε', του εν λόγω άρθρου, εφόσον υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που να δικαιολογούν τον φόβο ότι η συγκεκριμένη χώρα θα θεωρήσει τη συμμετοχή στην άσκηση της προσφυγής ως πράξη πολιτικής διαφωνίας κατά της οποίας ενδέχεται να προβεί σε αντίποινα.

Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Κατά την εν λόγω παράγραφο 2, στο πλαίσιο της αξιολόγησης του εάν είναι δικαιολογημένος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη, δεν ασκεί επιρροή το εάν ο αιτών χαρακτηρίζεται πράγματι από το φυλετικό, θρησκευτικό, εθνικό, κοινωνικό ή πολιτικό στοιχείο το οποίο προκαλεί τη δίωξη, εφόσον το χαρακτηριστικό αυτό του αποδίδεται από τον δράστη της δίωξης.

Επομένως, ανεξαρτήτως του εάν η συμμετοχή υπηκόου του Αζερμπαϊτζάν στην άσκηση προσφυγής κατά της χώρας αυτής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με σκοπό να διαπιστωθεί προσβολή των θεμελιωδών ελευθεριών από το καθεστώς που βρίσκεται στην εξουσία στην εν λόγω χώρα, απηχεί «πολιτικές πεποιθήσεις» του υπηκόου, αυτό που πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της αξιολόγησης των λόγων δίωξης που παρατίθενται στην υποβληθείσα από αυτόν αίτηση διεθνούς προστασίας είναι εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να φοβάται ότι το καθεστώς θα θεωρήσει την προαναφερθείσα συμμετοχή ως πράξη πολιτικής διαφωνίας κατά της οποίας ενδέχεται να προβεί σε αντίποινα. Εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι που δικαιολογούν τον φόβο αυτόν, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο αιτών αντιμετωπίζει σοβαρή και πραγματική απειλή δίωξης, λόγω της έκφρασης των απόψεών του επί των πολιτικών αποφάσεων και μεθόδων στη χώρα καταγωγής του. Όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/95, ο όρος «πολιτικές πεποιθήσεις» στη διάταξη αυτή καλύπτει μια τέτοια περίπτωση.

Αντιθέτως, η ομάδα των προσώπων στην οποία ενδεχομένως ανήκει ο αιτών διεθνή προστασία λόγω της συμμετοχής του στην άσκηση προσφυγής ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν μπορεί καταρχήν να χαρακτηριστεί ως «κοινωνική ομάδα» κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95. Συγκεκριμένα, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη «κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια της διάταξης αυτής, πρέπει να

⁽⁸⁴⁾ ΔΕΕ, [Περίληψη – Απόφαση του Δικαστηρίου \(δεύτερο τμήμα\), υπόθεση C-652/16 – Ahmedbekova](#), 4 Οκτωβρίου 2018. Παραπομπή στην πλήρη απόφαση στην υποσημείωση 12.

πληρούνται σωρευτικά δύο προϋποθέσεις. Αφενός, τα μέλη της ομάδας πρέπει να έχουν «κοινά εγγενή χαρακτηριστικά» ή «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί», ή ακόμη να έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις «τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τα αποκηρύξει». Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στη συγκεκριμένη χώρα, επειδή από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο γίνεται αντιληπτή ως «διαφορετική» ομάδα (απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2013, Χ κ.λπ., C-199/12 έως C-201/12, EU:C:2013:720, σκέψη 45).

(Βλ. σκέψεις 85-90, διατακτ. 5)

ΔΕΕ, Περίληψη της απόφασης στην υπόθεση WS, 2024 ⁽⁸⁵⁾

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου, αποφαινόμενο στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, παρέχει διευκρινίσεις ως προς τον λόγο δίωξης που στηρίζεται στην «ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» και είναι ικανός να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽⁸⁶⁾, οσάκις αιτών διεθνής προστασία είναι γυναίκα η οποία ισχυρίζεται ότι έχει φόβο ότι, εάν επιστρέψει στη χώρα της καταγωγής της, κινδυνεύει να δολοφονηθεί ή να υποστεί πράξεις βίας από μέλος της οικογένειάς της ή της κοινότητάς της λόγω της υποτιθέμενης παραβίασης εκ μέρους της των κρατουςών πολιτιστικών αξιών, θρησκευτικών κανόνων ή παραδόσεων.

Η WS είναι Τουρκάλα υπήκοος κουρδικής καταγωγής. Αφιχθείσα νομίμως στη Βουλγαρία τον Ιούνιο του 2018, μετέβη στη συνέχεια στη Γερμανία, όπου διέμενε μέλος της οικογένειάς της και όπου υπέβαλε αίτηση για την παροχή διεθνούς προστασίας. Κατόπιν σχετικού αιτήματος των γερμανικών αρχών, οι βουλγαρικές αρχές δέχθηκαν να επανεξετάσουν την περίπτωση της WS όσον αφορά την αίτησή της για την παροχή διεθνούς προστασίας, δυνάμει αποφάσεως εκδοθείσας τον Φεβρουάριο του 2019 από την Εθνική Υπηρεσία για τους Πρόσφυγες ⁽⁸⁷⁾ (στο εξής: DAB).

Κατά τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν τον Οκτώβριο του 2019, η WS δήλωσε ότι, στην ηλικία των δεκαέξι ετών, είχε εξαναγκασθεί στη σύναψη γάμου και ότι είχε υποστεί ενδοοικογενειακή βία. Η WS εγκατέλειψε τη συζυγική εστία τον Σεπτέμβριο του 2016. Το 2017 συνήψε θρησκευτικό γάμο με άλλον άνδρα με τον οποίο απέκτησε έναν υιό τον Μάιο του 2018. Αφού εγκατέλειψε την Τουρκία, έλαβε επίσημα διαζύγιο από τον πρώτο της σύζυγο τον Σεπτέμβριο του 2018, παρά τις αντιρρήσεις του. Για τους λόγους αυτούς, η WS δηλώνει ότι φοβάται ότι η οικογένειά της θα τη δολοφονήσει εάν επιστρέψει στην Τουρκία.

⁽⁸⁵⁾ ΔΕΕ, Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως), υπόθεση C-621/21 — WS, 16 Ιανουαρίου 2024. Παραπομπή στην πλήρη απόφαση στην υποσημείωση 14.

⁽⁸⁶⁾ Δυνάμει του άρθρου 2 στοιχείο δ) της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9).

⁽⁸⁷⁾ Darzhavna agentsia za bezhantsite (Εθνική Υπηρεσία για τους Πρόσφυγες, Βουλγαρία).

Με απόφαση εκδοθείσα τον Μάιο του 2020, ο πρόεδρος της DAB απέρριψε την αίτηση για την παροχή διεθνούς προστασίας που είχε υποβάλει η WS εκτιμώντας, αφενός, ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα. Συγκεκριμένα, οι λόγοι τους οποίους επικαλέστηκε η WS, και ιδίως οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας ή οι απειλές θανάτου που δέχθηκε, δεν ήταν κρίσιμοι προς τούτο, διότι δεν μπορούσαν να συσχετισθούν με κανέναν από τους λόγους δίωξης που προβλέπονται στον νόμο περί ασύλου και προσφύγων, με τον οποίο μεταφέρθηκε στο βουλγαρικό δίκαιο η οδηγία 2011/95. Επιπλέον, η WS δεν ισχυρίστηκε ότι υπέστη δίωξη λόγω του φύλου της.

Αφετέρου, ο πρόεδρος της DAB αρνήθηκε να της χορηγήσει το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Εκτίμησε ότι στην περίπτωση της WS δεν πληρούνταν οι απαιτούμενες προς τούτο προϋποθέσεις, στο μέτρο που, πρώτον, ούτε οι επίσημες αρχές ούτε μη κρατικοί υπεύθυνοι είχαν προβεί εις βάρος της σε πράξεις που το κράτος δεν είναι σε θέση να ελέγξει. Δεύτερον, η WS δεν είχε ενημερώσει την αστυνομία για τις εγκληματικές επιθέσεις προς το πρόσωπό της, δεν είχε υποβάλει έγκληση και είχε εγκαταλείψει νομίμως την Τουρκία.

Η προσφυγή που άσκησε η WS κατά της αποφάσεως αυτής απορρίφθηκε.

Τον Απρίλιο του 2021 η WS υπέβαλε, επί τη βάσει νέων αποδεικτικών στοιχείων, νέα αίτηση για την παροχή διεθνούς προστασίας, επικαλούμενη βάσιμο φόβο για δίωξη εις βάρος της, από μη κρατικούς υπευθύνους έναντι των οποίων το τουρκικό κράτος δεν είναι σε θέση να την προστατεύσει, λόγω της ιδιότητάς της ως μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας, ήτοι της ομάδας των γυναικών που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία καθώς και των γυναικών που ενδέχεται να αποτελέσουν θύματα εγκλημάτων τιμής. Αντιτάχθηκε στην επαναπροώθησή της στην Τουρκία, φοβούμενη ότι, σε περίπτωση επιστροφής της, θα αποτελέσει θύμα εγκλήματος τιμής ή θα εξαναγκασθεί να συνάψει εκ νέου γάμο.

Τον Μάιο του 2021 η DAB αρνήθηκε να κινήσει εκ νέου τη διαδικασία για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας, εκτιμώντας ιδίως ότι η WS δεν είχε προσκομίσει κανένα νέο σημαντικό στοιχείο σχετικά με την προσωπική της κατάσταση ή τη χώρα καταγωγής της.

Επιληφθέν προσφυγής κατά της ανωτέρω αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία της οδηγίας 2011/95, ζητώντας του να διευκρινίσει ποιες είναι οι ουσιαστικού δικαίου προϋποθέσεις που διέπουν τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και η μορφή διεθνούς προστασίας που πρέπει να χορηγηθεί υπό τις περιστάσεις αυτές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Κατά πρώτον, το Δικαστήριο εξετάζει εάν μπορεί, βάσει της οδηγίας 2011/95, να θεωρηθεί ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, οι γυναίκες της χώρας αυτής έχουν, στο σύνολό τους, την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» αποτελούσα «λόγο δίωξης» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα σε αυτές ή εάν, προκειμένου να θεωρηθούν ως μέλη της ομάδας αυτής, πρέπει να έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό.

Συναφώς, υπογραμμίζει, κατ' αρχάς, ότι η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης ⁽⁸⁸⁾ καθορίζει ορισμένες υποχρεώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 78, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, το οποίο εξουσιοδοτεί τον νομοθέτη της Ένωσης να λαμβάνει μέτρα σχετικά με τη θέσπιση κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου, όπως είναι η οδηγία 2011/95. Συνακόλουθα, στο μέτρο που η σύμβαση αυτή συνδέεται κατά κάποιον τρόπο με το άσυλο και τη μη επαναπροώθηση συγκαταλέγεται στις συμβάσεις υπό το πρίσμα των οποίων πρέπει να ερμηνεύεται η οδηγία ⁽⁸⁹⁾, ακόμη και αν δεν έχει κυρωθεί από ορισμένα κράτη μέλη, μεταξύ των οποίων και η Δημοκρατία της Βουλγαρίας.

Ακολούθως, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι από το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95 προκύπτει ότι η ομάδα θεωρείται ως «ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα» εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις. Πρώτον, τα μέλη της ομάδας αυτής πρέπει να έχουν τουλάχιστον ένα από τα τρία αναγνωριστικά στοιχεία περί των οποίων γίνεται λόγος στη διάταξη αυτή ⁽⁹⁰⁾. Δεύτερον, η εν λόγω ομάδα πρέπει να έχει «ιδιαιτέρη ταυτότητα» στη χώρα καταγωγής.

Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ομάδας ως «ιδιαιτέρας κοινωνικής ομάδας», το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το ανήκειν στο γυναικείο φύλο συνιστά ένα εγγενές χαρακτηριστικό και, ως εκ τούτου, αρκεί για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι πληρούται η συγκεκριμένη προϋπόθεση. Τούτο δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να μπορούν επίσης να θεωρηθούν ως μέλη ιδιαιτέρας κοινωνικής ομάδας, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, γυναίκες οι οποίες έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό όπως, επί παραδείγματι, κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ⁽⁹¹⁾.

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ομάδας ως «ιδιαιτέρας κοινωνικής ομάδας», το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι είναι δυνατόν οι γυναίκες να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και να αναγνωρισθεί, εξ αυτού του λόγου, ότι έχουν ιδιαιτέρη ταυτότητα στον εν λόγω κοινωνικό χώρο, ιδίως λόγω των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, ανεξαρτήτως του αν έχουν κάποιο πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό.

Τέλος, το Δικαστήριο κρίνει ότι η ιδιότητα μέλους «ιδιαιτέρας κοινωνικής ομάδας» πρέπει να διαπιστώνεται ανεξαρτήτως των πράξεων δίωξης ⁽⁹²⁾ τις οποίες ενδέχεται να υποστούν τα μέλη της ομάδας αυτής στη χώρα καταγωγής. Εντούτοις, το να υφίστανται κάποιου είδους διάκριση ή δίωξη πρόσωπα που έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό

⁽⁸⁸⁾ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη και την Καταπολέμηση της Βίας κατά των γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας, η οποία συνήφθη στην Κωνσταντινούπολη στις 11 Μαΐου 2011, υπεγράφη από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 13 Ιουνίου 2017, εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την απόφαση (ΕΕ) 2023/1076 του Συμβουλίου, της 1ης Ιουνίου 2023 (ΕΕ 2023, L 143 I, σ. 4) (στο εξής: Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης). Η Σύμβαση αυτή είναι δεσμευτική για την Ένωση από την 1η Οκτωβρίου 2023.

⁽⁸⁹⁾ Βάσει του άρθρου 78, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ.

⁽⁹⁰⁾ Ήτοι «κοινά εγγενή χαρακτηριστικά», «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί» ή «από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει».

⁽⁹¹⁾ Το Δικαστήριο επισημαίνει ειδικότερα ότι μπορεί να θεωρηθεί ότι γυναίκες οι οποίες διέφυγαν προκειμένου να μην εξαναγκασθούν στη σύναψη γάμου ή έγγαμες γυναίκες οι οποίες εγκατέλειψαν τη συζυγική τους εστία έχουν, ως εκ του γεγονότος αυτού, κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί, κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.

⁽⁹²⁾ Όπως ορίζονται στο άρθρο 9 της οδηγίας 2011/95.

μπορεί να αποτελεί κρίσιμο στοιχείο όταν, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν πληρούται η δεύτερη προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό μιας ομάδας ως «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», πρέπει να διερευνηθεί εάν η επίμαχη ομάδα εμφανίζεται ως διακριτή ομάδα υπό το πρίσμα των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής.

Ως εκ τούτου, αφενός, μπορεί να θεωρηθεί ότι οι γυναίκες, στο σύνολό τους, έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95, οσάκις διαπιστώνεται ότι, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, εκτίθενται λόγω του φύλου τους σε σωματική ή ψυχική βία, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής και της ενδοοικογενειακής βίας. Αφετέρου, μπορεί να θεωρηθεί ότι μικρότερες ομάδες γυναικών οι οποίες έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό ⁽⁹³⁾ έχουν την ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας στη χώρα καταγωγής τους εάν, λόγω του χαρακτηριστικού αυτού, στιγματίζονται και εισπράττουν την αποδοκιμασία του περιβάλλοντος κοινωνικού τους χώρου, με συνέπεια να υφίστανται κοινωνικό αποκλεισμό ή βία.

Κατά δεύτερον, το Δικαστήριο εξετάζει εάν, οσάκις ο αιτών ισχυρίζεται ότι έχει φόβο ότι θα υποστεί δίωξη από μη κρατικούς υπευθύνους στη χώρα καταγωγής του, η οδηγία 2011/95 επιβάλλει να διαπιστώνεται συσχετισμός μεταξύ των πράξεων δίωξης και τουλάχιστον ενός εκ των λόγων δίωξης που μνημονεύονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95. Επισημαίνει ότι, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής, σε συνδυασμό και με άλλες διατάξεις της οδηγίας ⁽⁹⁴⁾, η αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα προϋποθέτει ότι διαπιστώνεται η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ, αφενός, των προαναφερθέντων λόγων δίωξης και, αφετέρου, είτε των πράξεων δίωξης ⁽⁹⁵⁾ είτε της έλλειψης προστασίας από τους «υπευθύνους προστασίας» ⁽⁹⁶⁾, κατά των πράξεων αυτών που διαπράττονται από «μη κρατικούς υπευθύνους». Επομένως, όταν πρόκειται περί πράξης δίωξης διαπραχθείσας από μη κρατικό υπεύθυνο, η προϋπόθεση του άρθρου 9, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95 ⁽⁹⁷⁾, πληρούται οσάκις η πράξη αυτή στηρίζεται σε έναν από τους λόγους δίωξης που μνημονεύονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας, ακόμη και αν η έλλειψη προστασίας δεν στηρίζεται στους λόγους αυτούς. Η προϋπόθεση αυτή πρέπει επίσης να θεωρηθεί ότι πληρούται όταν η έλλειψη προστασίας στηρίζεται σε έναν από τους λόγους δίωξης που μνημονεύονται στην τελευταία ως άνω διάταξη, ακόμη και αν η διαπραχθείσα από μη κρατικό υπεύθυνο πράξη δίωξης δεν στηρίζεται στους λόγους αυτούς. Κατά συνέπεια, οσάκις ο αιτών ισχυρίζεται ότι έχει φόβο ότι θα υποστεί δίωξη από μη κρατικούς υπευθύνους στη χώρα καταγωγής του, δεν είναι απαραίτητο να

⁽⁹³⁾ Το Δικαστήριο παραθέτει ως παράδειγμα τέτοιου πρόσθετου κοινού χαρακτηριστικού τις περιπτώσεις γυναικών οι οποίες εναντιώνονται στη σύναψη αναγκαστικού γάμου, όταν μπορεί να θεωρηθεί ότι η πρακτική αυτή αποτελεί κοινωνικό κανόνα εντός του κοινωνικού χώρου στον οποίο διαβιούν, ή οι οποίες παραβιάζουν τον εν λόγω κοινωνικό κανόνα θέτοντας τέλος στον γάμο που είχαν εξαναγκασθεί να συνάψουν.

⁽⁹⁴⁾ Εν προκειμένω, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 στοιχείο γ) και με το άρθρο 7 παράγραφος 1 της οδηγίας 2011/95, καθώς και υπό το πρίσμα της αιτιολογικής της σκέψης 29.

⁽⁹⁵⁾ Κατά την έννοια του άρθρου 9 παράγραφοι 1 και 2 της οδηγίας 2011/95.

⁽⁹⁶⁾ Οι λεγόμενοι «υπευθύνους προστασίας» ορίζονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2011/95.

⁽⁹⁷⁾ Η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 3 της οδηγίας 2011/95.

διαπιστώνεται συσχετισμός μεταξύ ενός εκ των λόγων δίωξης που μνημονεύονται στο άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/95 και των πράξεων δίωξης, εφόσον μπορεί να διαπιστωθεί τέτοιος συσχετισμός μεταξύ ενός εκ των λόγων δίωξης και της έλλειψης προστασίας κατά των πράξεων αυτών από τους υπευθύνους προστασίας ⁽⁹⁸⁾.

Κατά τρίτον, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο όρος «σοβαρή βλάβη» ⁽⁹⁹⁾, ο οποίος είναι ικανός να οδηγήσει στη χορήγηση στον αιτούντα του καθεστώτος επικουρικής προστασίας ⁽¹⁰⁰⁾, καταλαμβάνει την πραγματική απειλή την οποία βιώνει ο αιτών ότι κινδυνεύει να δολοφονηθεί ή να υποστεί πράξεις βίας από μέλος της οικογένειάς του ή της κοινότητάς του λόγω της υποτιθέμενης παραβίασης εκ μέρους του των κρατουσών πολιτιστικών αξιών, θρησκευτικών κανόνων ή παραδόσεων. Για να καταλήξει στο ανωτέρω συμπέρασμα, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 15, στοιχεία α' και β', της οδηγίας 2011/95 ⁽¹⁰¹⁾ χαρακτηρίζει ως «σοβαρή βλάβη» τη «θανατική ποινή ή εκτέλεση» και τα «βασανιστήρια ή [την] απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία του αιτούντος στη χώρα καταγωγής του». Λαμβανομένου υπόψη του σκοπού τον οποίο επιδιώκει το άρθρο 15, στοιχείο α', της οδηγίας 2011/95 και ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση ορισμένου επιπέδου προστασίας στα πρόσωπα των οποίων το δικαίωμα στη ζωή θα απειλούνταν εάν επέστρεφαν στη χώρα καταγωγής τους, ο όρος «εκτέλεση» που περιέχεται στο εν λόγω στοιχείο δεν μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αποκλείει τις προσβολές κατά της ζωής εκ μόνου του λόγου ότι αυτοιργοί τους είναι μη κρατικοί υπεύθυνοι. Συνακόλουθα, οσάκις μια γυναίκα διατρέχει πραγματικό κίνδυνο να δολοφονηθεί ή να υποστεί πράξεις βίας από μέλος της οικογένειάς της ή της κοινότητάς της λόγω της υποτιθέμενης παραβίασης εκ μέρους της των κρατουσών πολιτιστικών αξιών, θρησκευτικών κανόνων ή παραδόσεων, μια σοβαρή βλάβη τέτοιας φύσεως πρέπει να χαρακτηρίζεται ως «εκτέλεση», υπό την έννοια της εν λόγω διάταξης.

ΔΕΕ, Περίληψη της απόφασης στην υπόθεση Κ και L, 2024 ⁽¹⁰²⁾

Επιληφθέν αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως την οποία υπέβαλε το rechtbank Den Haag, zittingsplaats's-Hertogenbosch (πρωτοδικείο Χάγης, με μεταβατική έδρα το 's-Hertogenbosch, Κάτω Χώρες), το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου αποφαινεται επί του ζητήματος εάν μπορεί να θεωρηθεί ότι οι ανήλικες υπήκοοι τρίτης χώρας οι οποίες, συνεπεία της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ταυτίζονται με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» ιδιότητα η οποία αποτελεί «λόγο δίωξης» ικανό να

⁽⁹⁸⁾ Κατά την έννοια του άρθρου 7 παράγραφος 1 της οδηγίας αυτής.

⁽⁹⁹⁾ Η οποία προβλέπεται στο άρθρο 15 στοιχεία α) και β) της οδηγίας 2011/95.

⁽¹⁰⁰⁾ Κατά την έννοια του άρθρου 2 στοιχείο ζ) της οδηγίας 2011/95.

⁽¹⁰¹⁾ Σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 34 της οδηγίας 2011/95.

⁽¹⁰²⁾ ΔΕΕ, Περίληψη — Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) στην υπόθεση C-646/21 — Κ και L, 11 Ιουνίου 2024. Παραπομπή στην πλήρη απόφαση στην υποσημείωση 16.

οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα ⁽¹⁰³⁾.

Οι Κ και Λ είναι δύο αδελφές ιρακινής ιθαγένειας, γεννηθείσες τα έτη 2003 και 2005 αντιστοίχως. Αφίχθησαν στις Κάτω Χώρες το 2015 και έκτοτε διαμένουν αδιαλείπτως στις Κάτω Χώρες. Οι υποβληθείσες τον Νοέμβριο του 2015 αιτήσεις τους για άσυλο απορρίφθηκαν τον Φεβρουάριο του 2017. Τον Απρίλιο του 2019 υπέβαλαν μεταγενέστερες αιτήσεις ⁽¹⁰⁴⁾, οι οποίες απορρίφθηκαν ως προδήλως αβάσιμες τον Δεκέμβριο του 2020. Προσβάλλοντας τις ως άνω απορριπτικές αποφάσεις, οι Κ και Λ ισχυρίζονται ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι, συνεπεία της μακράς διαμονής τους στις Κάτω Χώρες, έχουν «δυτικοποιηθεί». Φοβούνται ότι, εάν επιστρέψουν στο Ιράκ, θα διωχθούν λόγω της ταυτότητας που έχουν σφυρηλατήσει στις Κάτω Χώρες, η οποία χαρακτηρίζεται από την αφομοίωση κανόνων, αξιών και τρόπων συμπεριφοράς διαφορετικών σε σχέση με εκείνους που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, στοιχείων τα οποία έχουν καταστεί σε τέτοιο βαθμό ουσιώδη για την ταυτότητα και τη συνείδησή τους ώστε να μη δύνανται να τα αποκηρύξουν. Υποστηρίζουν, ως εκ τούτου, ότι έχουν την ιδιότητα μέλους «ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας», κατά την έννοια του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο δ', της οδηγίας 2011/95.

Στο πλαίσιο αυτό, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, αφενός, ως προς την ερμηνεία της έννοιας της «ιδιότητας μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας» και, αφετέρου, ως προς τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξέτασης των αιτήσεων διεθνούς προστασίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Πρώτον, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μια ομάδα θεωρείται ως «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις. Αφενός, τα πρόσωπα που ενδέχεται να είναι μέλη της ομάδας αυτής πρέπει να έχουν τουλάχιστον ένα από τα εξής τρία αναγνωριστικά στοιχεία, ήτοι «κοινά εγγενή χαρακτηριστικά», «κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί» ή «από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει». Αφετέρου, η ομάδα αυτή πρέπει να έχει «ιδιαίτερη ταυτότητα» στη χώρα καταγωγής «διότι γίνεται αντιληπτή ως

⁽¹⁰³⁾ Δυνάμει του άρθρου 10 παράγραφος 1 στοιχείο δ) της οδηγίας 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας (ΕΕ 2011, L 337, σ. 9), για τους σκοπούς της αξιολόγησης των λόγων της δίωξης, η ομάδα θεωρείται ως «ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα» όταν, μεταξύ άλλων, τα μέλη της ομάδας αυτής έχουν κοινά εγγενή χαρακτηριστικά ή κοινό ιστορικό παρελθόν το οποίο δεν μπορεί να μεταβληθεί ή έχουν από κοινού χαρακτηριστικά ή πεποιθήσεις τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να τις αποκηρύξει και η ομάδα έχει ιδιαίτερη ταυτότητα στην οικεία χώρα, διότι γίνεται αντιληπτή ως διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο.

⁽¹⁰⁴⁾ Κατά το άρθρο 2 στοιχείο ιζ) της οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (ΕΕ 2013, L 180, σ. 60), ως «μεταγενέστερη αίτηση» νοείται η περαιτέρω αίτηση διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται μετά τη λήψη απρόσβλητης απόφασης επί προηγούμενης αίτησης.

διαφορετική ομάδα από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο».

Όσον αφορά την πρώτη από τις προμνησθείσες προϋποθέσεις, η πραγματική ταύτιση μιας γυναίκας με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθόσον ενέχει τη βούλησή της να απολαμβάνει την ισότητα αυτή στην καθημερινή της ζωή, προϋποθέτει το να μπορεί να προβαίνει η ίδια ελεύθερα στις επιλογές που αφορούν τη ζωή της, ιδίως ως προς τη μόρφωση και την επαγγελματική της σταδιοδρομία, την έκταση και τη φύση των δραστηριοτήτων της στη δημόσια σφαίρα, τη δυνατότητα επίτευξης οικονομικής ανεξαρτησίας μέσω της εργασίας εκτός οικίας, τις αποφάσεις σχετικά με το εάν θα επιλέξει να διαμένει μόνη της ή με την οικογένειά της, και την ελεύθερη επιλογή συντρόφου, επιλογές που είναι ουσιώδεις στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της ταυτότητάς της. Υπό τις συνθήκες αυτές, η πραγματική ταύτιση μιας υπηκόου τρίτης χώρας με τη θεμελιώδη αυτή αξία μπορεί να θεωρηθεί ως «χαρακτηριστικ[ό] ή πεπο[ίθηση] τόσο θεμελιώδους σημασίας για την ταυτότητα ή τη συνείδηση ώστε ένα πρόσωπο να μην πρέπει να αναγκάζεται να [την] αποκηρύξει».

Όσον αφορά τη δεύτερη προϋπόθεση, η οποία σχετίζεται με την «ιδιαιτέρη ταυτότητα» της ομάδας στη χώρα καταγωγής, είναι δυνατόν οι γυναίκες να γίνονται αντιληπτές με διαφορετικό τρόπο από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο και να αναγνωρισθεί, εξ αυτού του λόγου, ότι έχουν ιδιαίτερη ταυτότητα στον εν λόγω κοινωνικό χώρο, ιδίως λόγω των κοινωνικών, ηθικών ή νομικών κανόνων που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους. Τη δεύτερη αυτή προϋπόθεση πληρούν και γυναίκες οι οποίες έχουν ένα πρόσθετο κοινό χαρακτηριστικό, όπως είναι, παραδείγματος χάριν, η πραγματική ταύτισή τους με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών, όταν οι εν λόγω κανόνες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους έχουν ως συνέπεια να γίνονται οι γυναίκες αυτές αντιληπτές από τον περιβάλλοντα κοινωνικό χώρο ως διαφορετικές λόγω αυτού του χαρακτηριστικού τους.

Εκ των ανωτέρω συνάγεται ότι οι γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των ανήλικων κοριτσιών, οι οποίες έχουν ως κοινό χαρακτηριστικό ότι, κατά τη διάρκεια της διαμονής τους σε κράτος μέλος, ταυτίστηκαν πραγματικά με τη θεμελιώδη αξία της ισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών μπορούν, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στη χώρα καταγωγής τους, να θεωρηθούν ως έχουσες την ιδιότητα μέλους «ιδιαιτερής κοινωνικής ομάδας», ιδιότητα η οποία αποτελεί «λόγο δίωξης» ικανό να οδηγήσει στην αναγνώριση του καθεστώτος πρόσφυγα.

Συναφώς, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η πραγματική ταύτιση μιας υπηκόου τρίτης χώρας με τη θεμελιώδη αυτή αξία, η οποία έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της διαμονής της σε κράτος μέλος, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως περίπτωση που η εν λόγω υπήκοος προκάλεσε εσκεμμένως μετά την αναχώρησή της από τη χώρα καταγωγής⁽¹⁰⁵⁾, ούτε ως δραστηριότητα με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αιτήσεως διεθνούς προστασίας⁽¹⁰⁶⁾. Πράγματι, αρκεί η διαπίστωση ότι, οσάκις μια τέτοια ταύτιση έχει αποδειχθεί επαρκώς κατά νόμον, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εξομοιωθεί με καταχρηστικά διαβήματα και πράξεις

⁽¹⁰⁵⁾ Βλ. άρθρο 5 παράγραφος 3 της οδηγίας 2011/95.

⁽¹⁰⁶⁾ Βλ. άρθρο 4 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της οδηγίας 2011/95.

καταστρατήγησης που το άρθρο 5, παράγραφος 3, της οδηγίας 2011/95 σκοπεύει να αποτρέψει.

Δεύτερον, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, οσάκις αιτών διεθνή προστασία είναι ανήλικος, η αρμόδια εθνική αρχή οφείλει απαραιτήτως να λαμβάνει υπόψη, κατόπιν εξατομικευμένης εξέτασης, το υπέρτατο συμφέρον του συγκεκριμένου ανηλίκου κατά την εκτίμηση της βασιμότητας της αιτήσεώς του διεθνούς προστασίας.

Επ' αυτού, το Δικαστήριο διευκρινίζει, αφενός, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν το άρθρο 24, παράγραφος 2, του Χάρτη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης και, επομένως, και όταν εξετάζουν «μεταγενέστερη αίτηση». Αφετέρου, δεδομένου ότι το άρθρο 40, παράγραφος 2, της οδηγίας 2011/95 δεν διακρίνει μεταξύ πρώτης αίτησης για διεθνή προστασία και «μεταγενέστερης αίτησης» όσον αφορά τη φύση των στοιχείων ή των πορισμάτων βάσει των οποίων μπορεί να αποδειχθεί ότι ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως δικαιούχος διεθνούς προστασίας δυνάμει της οδηγίας 2011/95, η αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και των περιστάσεων προς στήριξη των αιτήσεων αυτών πρέπει, σε αμφότερες τις περιπτώσεις, να διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 4 της τελευταίας αυτής οδηγίας.

Περαιτέρω, μια μακρά διαμονή σε κράτος μέλος, κυρίως όταν συμπίπτει με περίοδο κατά την οποία ανήλικος αιτών διαμόρφωσε την ταυτότητά του, μπορεί να λαμβάνεται υπόψη για την αξιολόγηση αιτήσεως διεθνούς προστασίας στηριζόμενης σε λόγο δίωξης όπως «η ιδιότητα μέλους ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδας».

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

